

HRAVÝ DĚJEPIS

6

JMÉNO _____

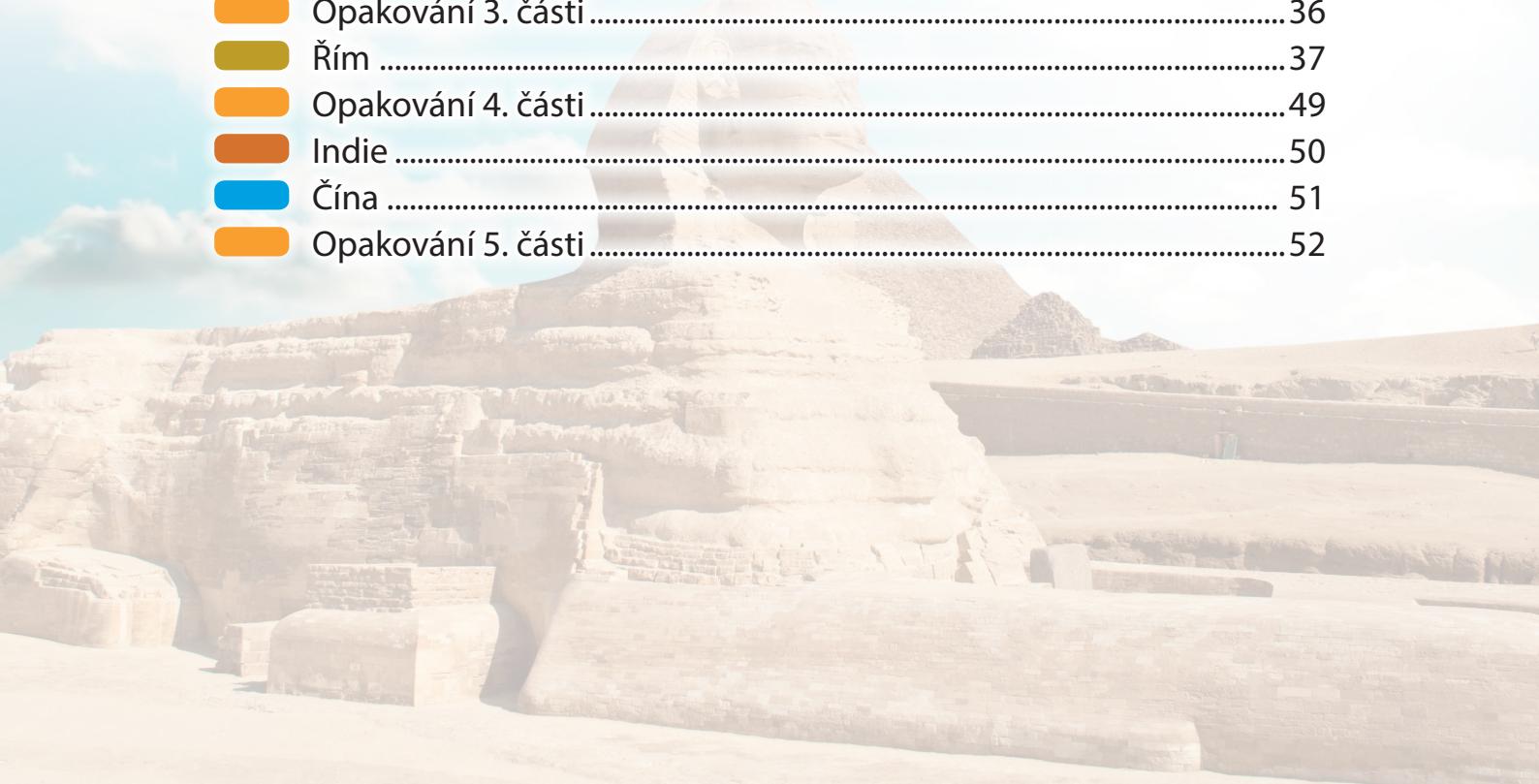
ŠKOLA _____

TŘÍDA _____

ŠKOLNÍ ROK _____

■	Úvod do dějepisu	2
■	Pravěk	4
■	Zpracovatelé kovů	6
■	Pravěk v českých zemích	7
■	Opakování 1. části	9
■	Úvod do starověku	10
■	Mezopotámie	11
■	Další důležité oblasti na Předním východě.....	14
■	Starověký Egypt	15
■	Opakování 2. části	21
■	Řecko	22
■	Opakování 3. části	36
■	Řím	37
■	Opakování 4. části	49
■	Indie	50
■	Čína	51
■	Opakování 5. části	52

ÚVOD DO DĚJEPISU

1 Historické prameny se uchovávají v různých institucích, věděl bys, kam jít?

Baví mě výtvarné umění, zejména sochy a obrazy, pokud si je chci v klidu prohlédnout, musím jít do

GALERIE

Zajímám se o vše, co souvisí s dějepisem, rád se procházím v MUZEU a prohlížím si různé výrobky našich předků, listiny či kosterní pozůstatky nalezené archeology.

Chci sestavit rodokmen svých předků a potřebuji se dostat ke starým dokumentům, musím tedy navštívit ARCHIV, kde mi určitě poradí.

2 Lidé, kteří se zajímají o historii své rodiny, si mohou sestavit rodokmen. Dokázel bys s ním také ty pracovat? Podívej se na rodokmen Lucemburků, odpověz na otázky a vyluští tajenku, která ukryvá jméno významného českého historika žijícího v 19. století.

ANO NE

1) Eliška Přemyslovna zemřela ve 38 letech.

P N

2) Jan a Eliška spolu měli 7 dětí, 4 chlapce a 3 dívky.

O A

3) Karel IV. byl čtyřikrát ženatý a měl 11 dětí.

L V

4) Druhou manželkou Karla IV. byl Anna Svídnická.

O A

5) Dcera Zikmunda Lucemburského svého otce přežila o 5 let.

C S

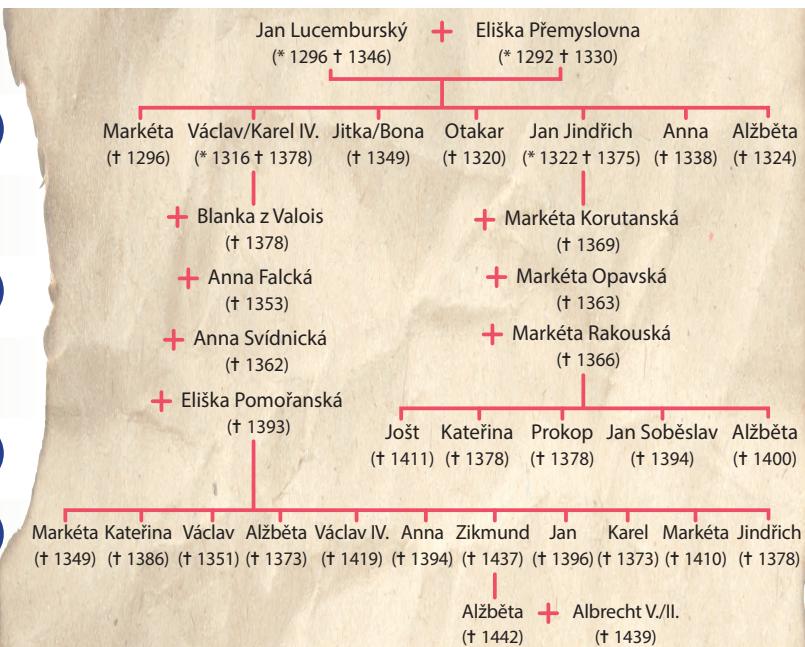
6) Jan Jindřich byl starší než Karel IV.

A K

7) Václav IV. měl 5 starších sourozenců.

D Y

tajenka: PALACKÝ

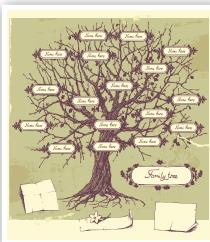
3 Historikové často využívají tzv. pomocné vědy historické. Podaří se ti určit podle obrázků, čím se uvedené vědy zabývají?

HERALDIKA

NUMIZMATIKA

GENEALOGIE

SFRAGISTIKA

CHRONOLOGIE

PALEOGRAFIE

erby
a znaky

mince
a bankovky

rodokmeny,
rodinné
vztahy

pečetě

měření
času,
kalendáře

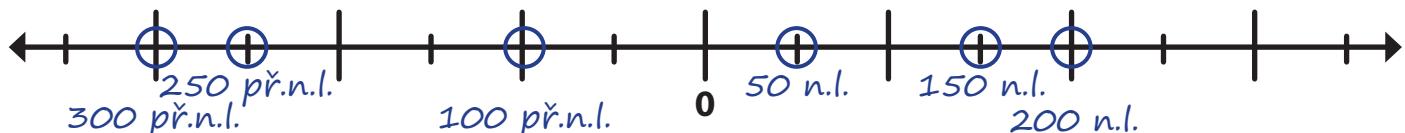
historické
písma
a písemnictví

Čas

4 Zapiš a vyznač do časové přímky uvedené roky.

100 př. n. l. | 200 n. l. | 250 př. n. l. | 50 n. l. | 150 n. l. | 300 př. n. l.

5 Ve kterém století žili uvedení panovníci? Podle doby vlády zařaď panovníka do století.

jméno panovníka	doba vlády	století
Alexandr Veliký	336 - 323 př. n. l.	4. století př. n. l.
Nero	54 - 68 n. l.	1. století n. l.
Richard Lví Srdce	1189 - 1199	12. století
Ludvík XIV.	1643 - 1715	přelom 17. a 18. století
Marie Terezie	1740 - 1780	18. století
František Josef I.	1848 - 1916	přelom 19. a 20. století

6 Spočítej podle zadání, který rok mají či by měly jiné národy.

Starověcí Řekové počítali svůj kalendář od 1. olympijských her v roce 776 př. n. l., letos by tedy měli rok 2791 Starověcí Římané počítali svůj kalendář od založení Říma r. 753 př. n. l., letos by tedy měli rok 2768 Židé počítají svůj kalendář od stvoření světa r. 3761 př. n. l., letos tedy mají rok 5776 Muslimové počítají svůj kalendář od odchodu proroka Mohameda z Mekky do Medíny roku 622 n. l., letos tedy mají rok 1393

7 Jak je to s počítáním času a s kalendáři? Zapiš současné datum.

Který je **letopočet**?

Které máme **století**?

Ve kterém žijeme **tisíciletí**?

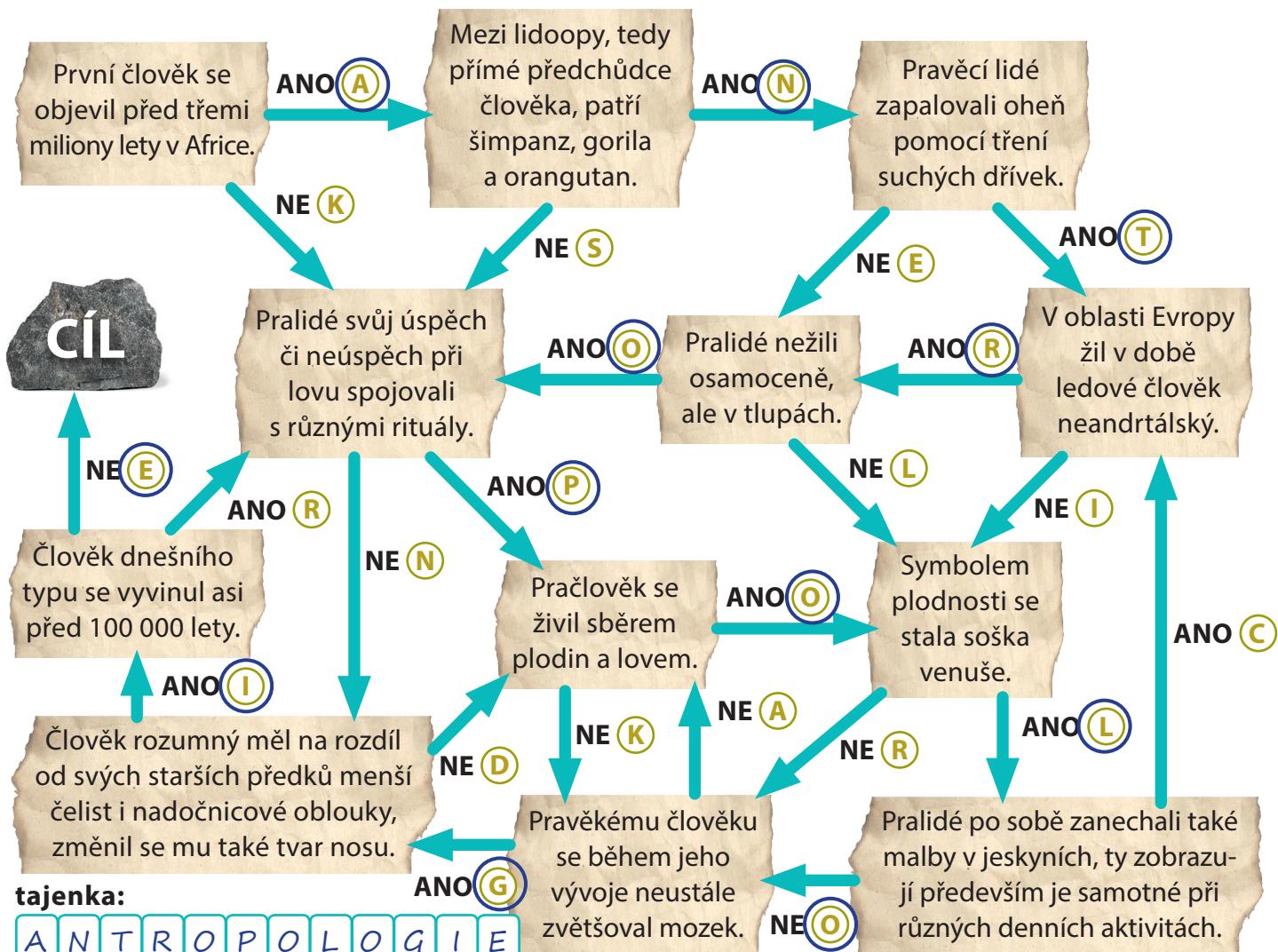
8 Ve 20. století se stalo mnoho významných událostí, přiřaď uvedená data k událostem a dopiš léta, kdy se staly.

PRAVĚK

Lovci a sběrači v době kamenné

- 1 Prokličkuj bludištěm a rozhodni, zda jsou věty týkající se vývoje člověka pravdivé, a získej název vědy, která se zabývá člověkem.

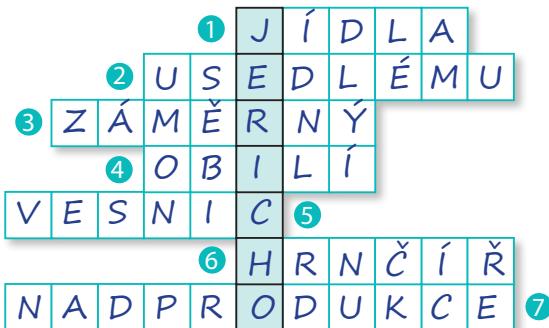

- 2 Urči typ obydlí pravěkého člověka, očísluj obrázky podle „stáří“, tedy od toho typu obydlí, které člověk využíval nejdříve.

Zemědělci v době kamenné

3 Vylušti tajenku a zjisti, jak se jmenovalo jedno z nejstarších měst světa, které se nacházelo v Palestině a jehož počátky sahají až do 9. tisíciletí př. n. l.

tajenka: JERICHO

1. Menší keramické nádoby se používaly na úpravu a přípravu
2. Zakládání polí přimělo lidí k ... způsobu života.
3. Lidé se v mladší době kamenné začali více zajímat o to, kde a co vysazují, tomuto způsobu říkáme ... výsev.
4. Základní zdomácnělou rostlinou bylo ..., nezbytné pro výrobu mouky.
5. Tím, že se lidé usazovali na jednom místě a stavěli zde domy, umožnili vznik prvních
6. Člověk zabývající se výrobou keramiky se nazývá
7. Výroba většího množství potravin než lidé spotřebovali, se označuje termínem

4 Vyber zakroužkováním správnou odpověď.

Ve kterých oblastech světa vzniklo nezávisle na sobě zemědělství?

- A na Předním východě, v Číně a Střední Americe
 B v Evropě, Číně a Africe
 C ve Střední Americe, v Austrálii a Číně

Kdy se stal z člověka zemědělec?

- A 40 tisíc let př. n. l.
 B 10 tisíc let př. n. l.
 C 3 tisíce let př. n. l.

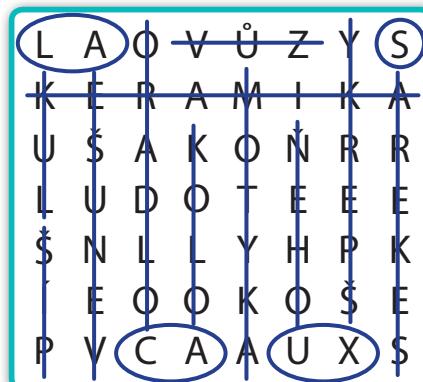
Kterou novou potravinu přinesl do jídelníčku jiný způsob života po vzniku zemědělství?

- A mléko
 B maso
 C lesní plody

K čemu sloužily v pravěku popelnice?

- A vyhazovaly se do nich odpadky
 B používaly se na popel mrtvých
 C dávaly se do nich zbytky jídla, které pak dostávala zvířata

5 Které vynálezy a výrobky mohl člověk v době kamenné využívat? Najdi 11 slov ve čtyřsmerce a vyškrtej je, ze zbylých písmen poskládej název francouzské jeskyně, v níž se v roce 1940 náhodou podařilo dětem najít pravěké nástěnné malby.

tajenka: LASCAUX

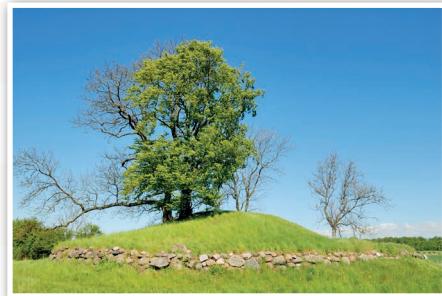

ZPRACOVATELÉ KOVŮ

1 Jaké jsou rozdíly mezi bronzem a železem? Vyber správnou odpověď a zjisti, jak se jmenuje způsob pohřbívání a tvar hrobu, se kterým přišli lidé v době bronzové.

ANO NE

- 1) Bronz je slitinou mědi a cínu. M K
- 2) Bronz je tvrdší než železo. L O
- 3) Naleziště železné rudy jsou častější než naleziště mědi a cínu. H B
- 4) Ze železa se vyráběly i předměty běžné potřeby – zejména nástroje pro zemědělce. Y L
- 5) Způsob zpracovávání železa je méně náročný než zpracování bronzu. I L
- 6) Objevení způsobu zpracování železa bylo jedním z největších vynálezů lidstva. A H

tajenka: **MOHYLA**
je uměle navršený násyp hlíny nebo kamenů nad hrobem.

2 V době kamenné a následně v době bronzové a železné vznikla celá řada povolání (řemesel), která existují dodnes. Dokážeš podle popisu určit alespoň některá? Pomůžou ti „pomíchaná“ písmenka.

Celý den pracuji se dřevem, většinou ho připravuji pro stavbu nových domů či pro stavbu opevnění osad. Vymyslet, jak má vypadat taková střecha či brána, není jen tak. Pracuji jako **T E S A Ě** (**SEŘAT**). Pracuji se železem, tavím ho a odlévám do forem tak, aby vznikaly nové nádoby. Umím také z tohoto kovu vyrobit zbraně – zejména sekery. Pracuji jako **K O V Á Ě** (**OVŘÁK**). Mým povoláním je starat se o to, aby byly výrobky našeho kmene doprovázeny na trhy a zde směňovány za zboží, které doma nemáme, jsem **O B C H O D N Í K** (**BODCHÍNKO**). Starám se o to, aby naše vozy byly pojízdné, opravuji nápravy kol, jsem **K O L Á Ě** (**LOŘÁK**). Mým úkolem je dbát o bezpečnost našeho kmene, v případě napadení jsem v pohotovosti a připraven k obraně, zároveň mám však i jiné povolání. Pokud ale používám zbraň, jsem **V O J Á K** (**KOVÁJ**).

3 V době bronzové pokračuje i jasné rozdělování rolí muže - zemědělce či řemeslníka a ženy. Rozděl číslice podle toho, jak byly v této době rozděleny povinnosti.

3 stavba opevnění

1 ŽENA

2 MUŽ - ZEMĚDĚLEC

3 MUŽ - ŘEMESLNÍK

1 lehká práce na poli

3 zpracování kovů

1 starost o oblečení (jeho výroba a údržba)

1 péče o děti

1 příprava stravy

3 výroba bronzových šperků

3 obchod s výrobky

2 stavění domů

1 péče o domácí zvířata

2 orání pole

1 péče o dům

3 stavba vozů

3 těžba kovů

3 výroba zbraní

3 práce v lese

3 výroba kovových nádob

PRAVĚK V ČESKÝCH ZEMÍCH

Keltové

1 Spoj pojmy týkající se Keltů s vysvětlením a obrázkem.

1 - oppidum	kamenný mlýnek na obilí
2 - duhovky	opevněné sídlo
3 - druid	mince
4 - žernov	kněz, ale zároveň také lékař a soudce

2 Vyber správné slovo, které patří do věty o Keltech. Do tajenky zapiš písmena a zjisti, který svátek zůstal v kalendáři od dob Keltů.

- 1) Informace o nich se dochovaly ze zpráv ŘEKŮ **M** / RÍMANŮ **D** / GERMÁNŮ **P**.
- 2) Čechy získaly své latinské označení Bohemia podle kmene BÓHŮ **A** / BÓJŮ **U** / BAVORANŮ **E**.
- 3) Museli jít v případě nebezpečí do boje s výjimkou VLÁDCE **L** / DRUIDA **S** / VÝROBCE MINCÍ **K**.
- 4) Jako první ve stř. Evropě vynalezli **HRNČÍŘSKÝ KRUH** **I** / ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ ŽELEZA **U** / ORADLO **E**.
- 5) Posvátnou moc přisuzovali podle svého náboženství BŘEZOVÉ KŮŘE **Z** / JMELÍ **C** / SMRKOVÝM ŠIŠKÁM **S**.
- 6) Ze střední Evropy se nepřesouvali do IRSKA **N** / RUSKA **K** / FRANCIE **D**.
- 7) Ze střední Evropy Kelty vytlačili **GERMÁNI** **Y** / HUNOVÉ **O** / RÍMANÉ **É**.

tajenka:DUŠIČKY..... - svátek všech mrtvých a příprava na období zimy.

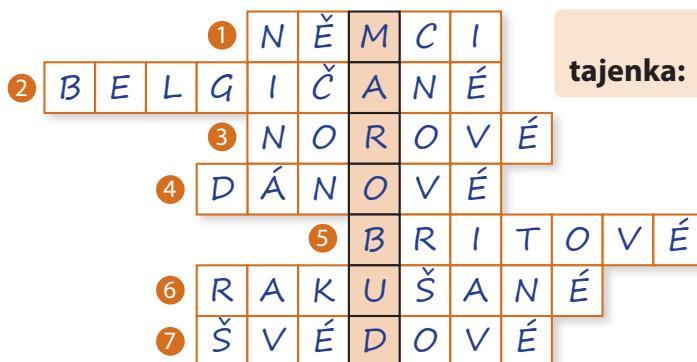
3 Přiřaď k jednotlivým postavám, která byla jejich práva a povinnosti.

1	náčelník	2	druid	3	bojovník	4	bard (zpěvák)
2	rozhoduje o trestech pro zločince	1	rozhoduje o stavbách v oppidu				
3	ochraňuje náčelníka	3	musí bránit oppidum	1	rozhoduje o válce		
4	vypráví příběhy při hostinách před bitvami	1	písňemi a příběhy posiluje bojovného ducha Keltů				
4	vymýslí básně	4	neplatí daně	2	vykonává náboženské obřady		
1	velí bojovníkům	2	stará se o výzbroj	2	vykonává náboženské obřady		
1	stojí v čele sněmu	3					

Germáni a Slované

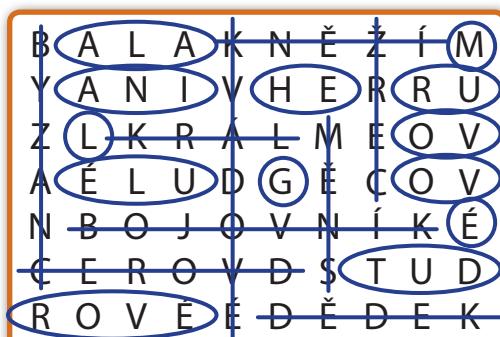
4 Doplň do tajenky jména národů, které svůj původ spojují s Germány, napoví ti vlajky států. Z tajenky získej jméno germánského vůdce, který vládl ze sídla nacházejícího se na území Čech a jehož postava je první v našich dějinách, kterou známe jménem.

tajenka: MAROBUD

5 Najdi slova ve čtyřměrce a doplň je podle smyslu do vět ve správném tvaru. Ze zbylých písmen získáš názvy germánských kmenů, které vypíš na připravený řádek.

- 1) Germánské kmeny žijící na našem území byly **KVÁDOVÉ**
- a Markomani. 2) Germáni žili v neopevněných vesnicích, které byly tvořeny několika skupinami stavení, zvanými **DVORCE** ..
- 3) Germáni se více než o řemesla starali o válčení, proto měl **BOJOVNÍK** velmi významné postavení ve společnosti.
- 4) V čele Germánů stál **KRÁL** , o náboženské záležitosti se pak starali **KNĚŽÍ** . 5) Nejčastěji pochází písemné památky o Slovanech od historiků z **BYZANCE** . 6) Slované o záležitostech svého území a o vládě rozhodovali společně, scházeli se proto na **SNĚMU** , kde se mohli vyjádřit a hlasovat.
- 7) Významné postavení u nich měl kněz, kterému se říkalo **ŽREC** , zároveň věřili na duchy svých předků, které pojmenovali **DĚDCI**

..... **ALAMANI, HERULOVÉ, LUGOVÉ, TUDROVÉ**

6 Doplň správná jména slovanských bohů do vět.

1) Bůh otec dávající život byl **SVAROG** ..

2) Bůh hromu a blesku byl **PERUN** ..

3) Bohem úrody byl **VELES** ..

4) Později byli bohy války **PERUN** a **SVAROŽIC** ..

OPAKOVÁNÍ

Úvod do dějepisu, Pravěk

1 Spoj pojemy s vysvětlením. Písmenka z obou sloupců tak, jak jdou pojmy po sobě, tvoří část tajenky. Doplň do vět na konci stránky (stejně jako u ostatních cvičení na této straně).

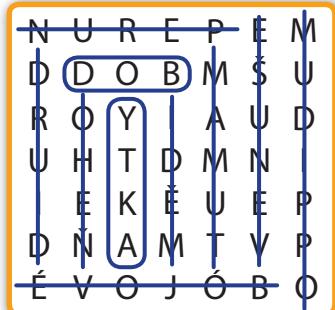
N	historie	A	shromažďuje a vystavuje hmotné prameny
J	prameny	B	prostory pro veřejnost v archivu
T	muzeum	S	sklad pro nevystavené historické prameny
R	expozice	S	zdroje informací o dějinách
Í	depozitář	V	věda, která se zabývá nejstaršími dějinami lidstva, zkoumá hmotné prameny nalezené na vykopávkách
T	archiv	E	věda, která se zabývá dějinami
V	badatelna	Š	výstavní prostory muzeí a galerií
U	archeologie	A	shromažďuje písemné prameny dokumentární povahy

2 Seřad' události z pravěku tak, jak následovaly po sobě od nejstarší po nejmladší.

- 5 E vznik zemědělství
- 2 T na Zemi se objevil člověk dnešního typu
- 6 H výroba a využívání bronzu
- 10 E na našem území se usadili Slované
- 1 S na Zemi se objevil první předchůdce člověka
- 8 N na našem území se usadili Keltové
- 3 O umí rozdělat oheň
- 9 G na našem území se usadili Germáni
- 4 N vytvořeno nejstarší pravěké umění (venuze, jeskynní malby)
- 7 E těžba a využívání železa

3 Najdi ve čtyřměrci odpovědi na uvedená tvrzení. Ze zbylých písmen doplň tajenku.

- 1) Člověk umí rozdělat | 2) Dnes vyhynulé zvíře lovené člověkem v době kamenné | 3) Historická soška ženy související s plodností | 4) Bronz je slitina cínu a | 5) Keltové, kteří žili na našem území | 6) Keltský kněz, lékař a soudce | 7) Keltské hradiště | 8) Nejvyšší bůh Slovanů

4 Vyber správnou odpověď.

Na kterém místě se neobjevily jeskynní malby?

- NA Altamira
- PO Lascaux
- OB Věstonice

Které z uvedených zvířat nebylo člověkem v pravěku domestikováno?

- VE kráva
- RO pes
- SE kočka

Co zapříčinilo usedlý způsob života?

- PR rozdělávání ohně
- RV zemědělství
- KA využití železa

Ve kterém období přišli na naše území Keltové?

- NA doba kamenná
- ET doba bronzová
- AT doba žezelná

Se kterým vynálezem přišli Keltové jako první do střední Evropy?

- OŘ hrnčířský kruh
- NO tkalcovský stav
- TR dřevěné oradlo

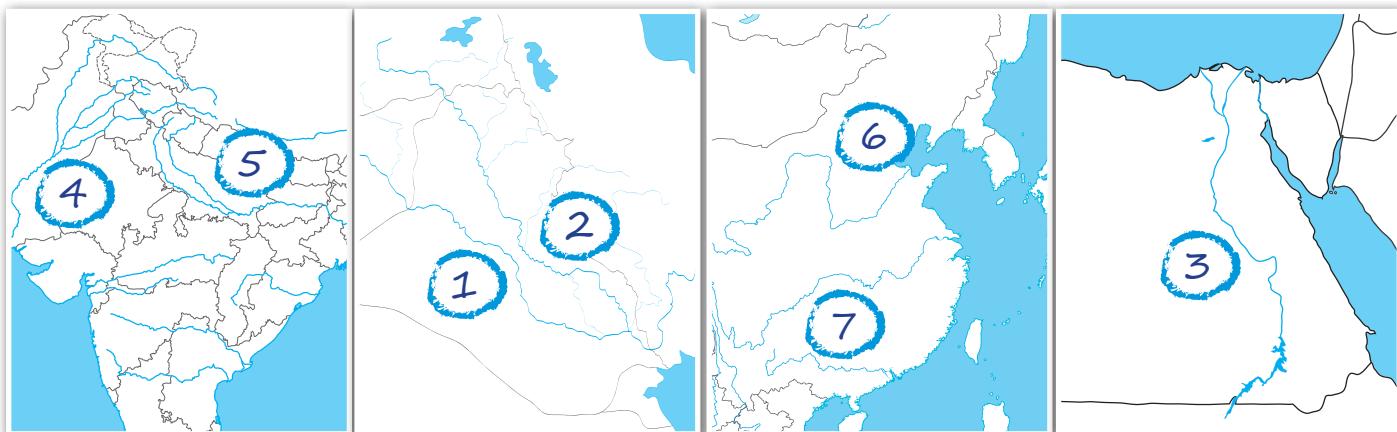
tajenka:

Světoznámou pravěkou památkou je seskupení megalitů na západním pobřeží Francie v Carnacu. Jedná se o **NEJSTARŠÍ STAVBU V** (tajenka z **1. cvičení**) Evropě, vznikla o 2 tisíciletí dříve než **STONEHENGE** (tajenka z **2. cvičení**). Megality zřejmě sloužily jako místo pro pohřbívání, možná souvisely s kultem **DOBYTKA** (tajenka z **3. cvičení**), či jako **OBSERVATOR** (tajenka ze **4. cvičení**).

ÚVOD DO STAROVĚKU

Předpoklady vzniku státu, písmo

1 Napiš do mapy číslo správné řeky. K řekám pak napiš názvy států, ve kterých se nacházeli v období starověku.

1. Eufrat 2. Tigris: 3. Nil: 4. Indus 5. Ganga: 6. Chuang-Che 7. Jang-c'-tiang:
 Mezopotámie Egypt Indie Čína

2 Zapiš chybějící údaje do struktury vzniku státu.

vládnoucí | dělba | úřadů | písma | usedlému | daní

3 Rozpoznáš druhy písem, které vznikly v období starověku? Číslicí přiřaď k obrázku název písma a místo, kde se daným písmem psalo.

6 hieroglyfy

5 znakové písmo

1 klínové písmo

3 alfabetu

4 hebrejské písmo

2 latinka

3 Řecko

4 Palestina

6 Egypt

2 Řím

5 Čína

1 Mezopotámie

MEZOPOTÁMIE

Přírodní podmínky, zemědělství, obchod

1 Rozhodni, zda jsou tvrzení správná, či nikoliv. Zakroužkuj písmena a dozvíš se jméno jednoho z nejdůležitějších mezopotámských bohů.

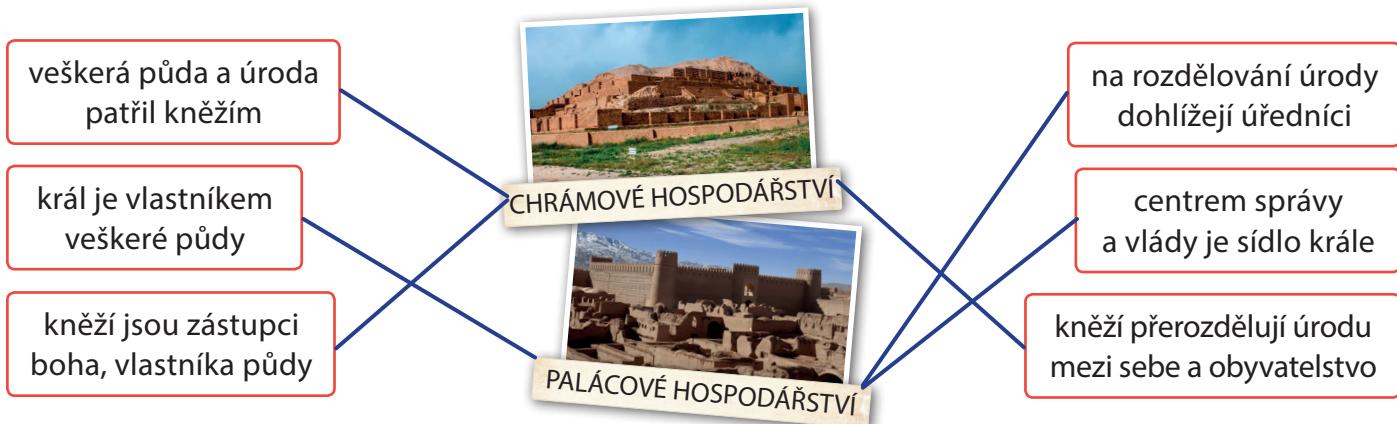
- 1) V Mezopotámii jako první začali využívat koně. M F
- 2) Země musela dovážet dřevo a hlínu, protože jich měla nedostatek. I A
- 3) Obyvatelé této oblasti také jako první na světě začali používat písma. R L
- 4) První stát na území Mezopotámie vzniká v době železné. E D
- 5) První politická a správní centra, která se zde utvořila, byly městské státy. U N
- 6) Vládce byl považován za zástupce boha na zemi. K O

ANO NE
M F
I A
R L
E D
U N
K O

tajenka: bůhMARDUK.....

Sumerové

2 Rozděl informace podle toho, ke kterému typu hospodářství se vážou.

3 Spoj logicky dvě části k sobě. Podle barev sestav názvy dvou významných sumerských států.

Městské státy nejprve spravovali...

...despotie. U ...svobodných mužů. R ...kněží. D

Úředníci byli voleni shromážděním...

...králové. I ...nadvládu. E ...vojevůdci. R

Státy spolu často soupeřily o...

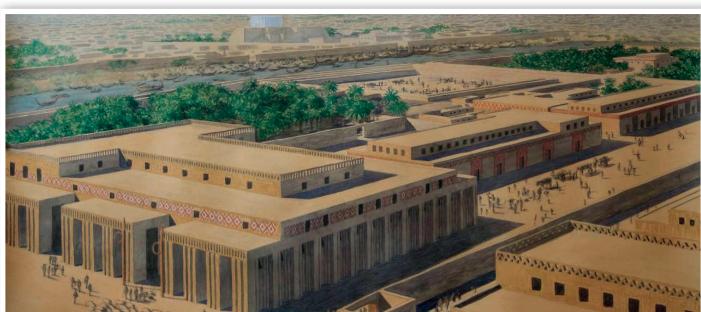
...úředníci. U R E R I D U

Proto se stávali čím dál důležitějšími...

Z nich se postupně, tak jak rostly jejich význam a moc, stávali...

Králové měli neomezenou moc, kterou jim pomáhali udržovat...

Panovník měl neomezenou moc a byl zástupcem boha na zemi, tomuto systému vládnutí říkáme...

Asýrie a Babylonie

4 Najdi ve čtyřměrce klíčové slovo spojené s vládou uvedených panovníků. Vytvoř logické dvojice: klíčové slovo – panovník. Ze zbylých písmen pak sestav sumerskou váhovou jednotku pro placení stříbrem.

AŠSURBANIPAL: **KNIHOVNA**

SEMIRAMIS: **ZAHRADY**

CHAMMURAPI: **ZÁKONÍK**

NABUKADNEZAR II.: **BABYLON**

GILGAMEŠ: **EPOS**

Z	J	E	D	N	A	M	I
A	N	V	O	H	I	N	K
H	N	S	O	P	E	A	Š
R	E	K	E	L	Ů	K	I
A	B	A	B	Y	L	O	N
D	L	O	G	R	A	M	U
Y	K	Í	N	O	K	Á	Z

tajenka: **JEDNA MINA** = šedesát **ŠEKELŮ** = půl **KILOGRAMU** stříbra

5 Seřaď události Asýrie a Babylonie tak, jak následovaly za sebou. Po seřazení získáš tajenku - jméno dynastie, která vytvořila Novobabylonskou říši a jejímž nejznámějším panovníkem byl Nabukadnezar II.

- 7 dobytí Palestiny Nabukadnezarem II. (C)
- 3 sepsán Chammurapiho zákoník (L)
- 4 vláda královny Semiramis (D)
- 1 příchod Sumerů do oblasti Mezopotámie (CH)
- 6 dobytí Asýrie Babyloňany (J)
- 8 dobytí Babylonu Peršany (I)

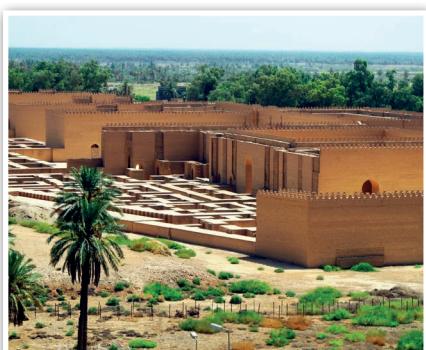
- 5 dobytí Egypta Aššurbanipalem (E)
- 2 vláda královny Pu-Abí (A)

tajenka: **CHALDEJCI**

6 Asýrie i Babylonie měly svá důležitá města, dokážeš doplnit, čím byla významná?

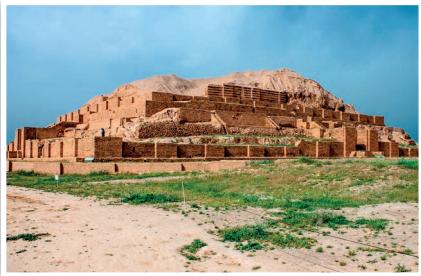
Sídelní město Asýrie se jmenovalo **NINIVE**, zde král **AŠŠURBANIPAL** založil rozsáhlou **KNIHOVNU** a také **ZOLOGICKOU** **ZAHRADU**. Brány města střežily obrovské postavy okřídlených **BÝKŮ** s lidskou hlavou. Sídelní město Babylonie se jme-

novalo **BABYLON**, do jeho přestavby se v 6. století př. n. l. pustil král **NABUKADNÉZAR**. Nedobytnost mu měly zaručit tři pásy **HRADEB**. Postaveno bylo také několik **PALÁČŮ** a sedmiposchodový **ZIKKURAT** zasvěcený bohu Mardukovi.

Visuté
zahrada

Mardukův zikkurat

Ištařina brána => vše Babylon

Kultura ve starověké Mezopotámií

8 Vylušti tajenu. V tajence je ukryto jméno německého archeologa, který objevil památky Babylonu.

1. stupňovitá stavba, na jejímž vrcholu byl postaven chrám
 2. mezopotámské písmo
 3. barevný povlak na keramických výrobcích, typický např. pro cihly
 4. číselná soustava, kterou používáme dodnes a využívala se při počítání i v Mezopotámii
 5. sochařský výtvar mírně vystupující z podkladu
 6. král z města Uruk, o kterém byl sepsán epos
 7. ochrana města

tajenka: KOLDEWEY

9 Podle indicií přiřaď správný obrázek. V tajence se dozvíš jméno britského archeologa, který objevil pozůstatky města Ninive a v něm také Aššurbanipalovu knihovnu.

D Stavba, která se tyčila až do výše 90 metrů, a dle bible kvůli ní došlo ke zmatení jazyků.

L Jeden ze sedmi divů starověkého světa, který bychom našli v Babyloně.

A Vynález Sumerů, který urychlil výrobu keramiky.

A Písmo obyvatel Mezopotámie

Y Stéla obsahující vytěsaný Chammurapiho zákoník.

R Mezopotámské psací náčiní

tajenka: L A Y A R D
1 2 3 4 5 6

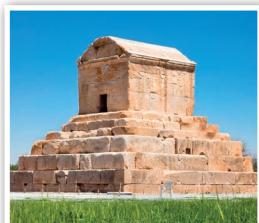

DALŠÍ DŮLEŽITÉ OBLASTI NA PŘEDNÍM VÝCHODĚ

Persie

1 Seřaď události z dějin Perské říše tak, jak následovaly chronologicky za sebou, a z písmen získej tajenu. V té se skrývá jméno hlavního města říše, které založil Dáreios I.

1	Kýros Veliký vytvořil Perskou říši (P)	3	vláda Dareia I. a rozvoj země (R)
5	dobytí Persie Alexandrem Velikým (A)	2	připojení Babylonu k Persii (Ā)
4	porážka Peršanů ve válkách s Řeky (S)	tajenka: PÁRSA	

Palestina

2 Najdi ve dvojsměrce správné odpovědi. Tajenka ukrývá jméno boha Židů.

M	O	N	O	T	E	I	S	T	É
M	É	L	A	Z	U	R	E	J	J
P	E	R	S	I	I	A	H	V	E
Í	V	T	S	V	O	L	Á	R	K

- 1) Na území Palestiny žily kmeny vyznávající víru v jednoho Boha, říká se jim **MONOTEISTÉ**
- 2) Kolem roku 1000 př. n. l. vzniklo na území Palestiny **KRÁLOVSTVÍ** , k jehož významným panovníkům patřili David a jeho syn Šalamoun.
- 3) Tato oblast po rozpadu na dvě části připadla různým státům – v 8. st. př. n. l. Asýrii a v 6. st. př. n. l. nejprve Babylonii a poté **PERSII**.....
- 4) Duchovním centrem území Palestiny byl **JERUZALÉM**

tajenka: **JAHVE**

3 Napiš číslo pojmu k jeho vysvětlení a obrázku.

1 - Davidova hvězda 2 - rabín 3 - synagoga 4 - hebrejština 5 - jarmulka 6 - menora 7 - Starý zákon

3 místo, kde se shromažďují Židé k modlitbám

7 součást bible, pro Židy posvátná kniha

1 židovský znak **6** svícen s lichým počtem ramen

4 jazyk Židů **5** pokrývka temene hlavy, kterou musí mít každý muž při vstupu do synagog

STAROVĚKÝ EGYPT

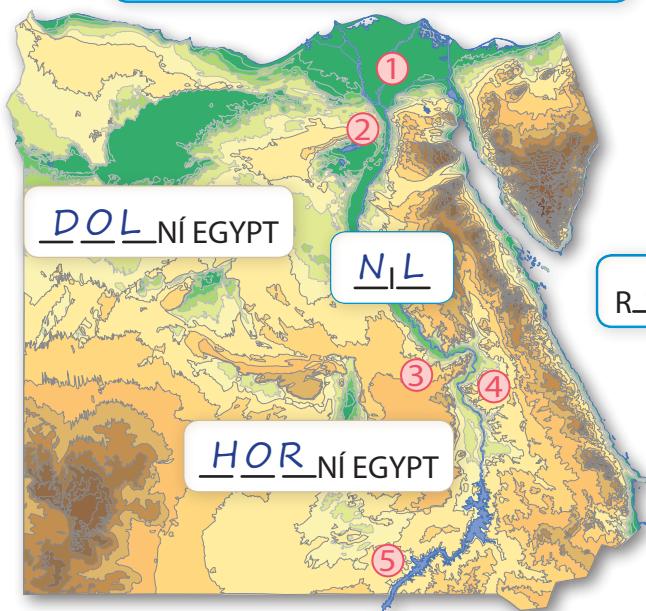
Přírodní podmínky, zemědělství, řemeslo, obchod, počátky starého Egypta

1 Zorientuj se na mapě Egypta, doplň názvy významných míst.

S T Ě D E D O Z E M N Í M OŘE

1 D E L T A N L U

2 G Í Z A

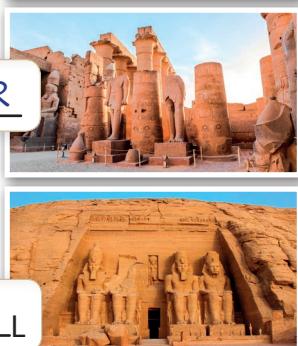
3 Ú D O L Í K R Á L Ú

4 L U X O R

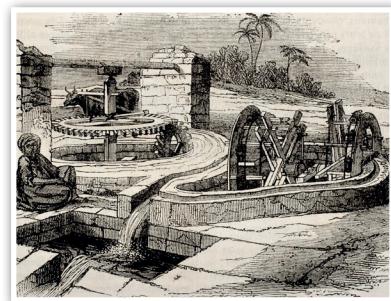
5 A B Ú S I M B E L

2 Doplň správně všechna slova z nápovědy do vět.

Nilu | vládci | sjednocení | kanálů | Egypta | Horního |
zemědělci | faraon | údolí | centralizovaný | zavodňovacích

Nejúrodnějším místem v Egyptě bylo ÚDOLÍ NILU, které bylo pravidelně postihováno záplavami. Egyptští ZEMĚDĚLCI se časem naučili s vodou z řeky hospodařit a budovali systémy ZAVODŇOVACÍCH KANÁLŮ, kterými rozváděli vodu. Egypt původně tvořily dva státy, pak však VLÁDCI HORNÍHO EGYPTA napadli své sousedy na severu. Kolem roku 3000 př. n. l. došlo ke SJEDNOCENÍ Egypta, vznikl tak CENTRALIZOVANÝ stát, v jehož čele stanul FARAON

3 Které je mé řemeslo? Doplň podle popisu činnosti, kterým řemeslům se Egyptané věnovali.

1) Pracuji s hlínou, mým pomocníkem je hrnčířský kruh a vypalovací pec, z mých výrobků se těší převážně ženy.

HRNČÍŘ

2) Zpracovávám len a zajišťuji, aby se měli Egyptané do čeho obléknout.

TKADLEC

3) Pracuji s mědí a bronzem, vytvářím různé předměty, například spony, šperky a různé předměty pro denní potřebu.

KOVOLIJEC, KOVOTEPEC

4) Vymýslím, jak by měly vypadat stavby, aby se líbily faraonovi i obyčejným lidem.

STAVITEL, ARCHITEKT

Dějiny Egypta

4 Vepiš do pyramidy, jak byla rozdělena moc v egyptské společnosti.

vezír | kněží | vojáci | řemeslníci | správci sýpek | obchodníci | zemědělci | otroci | lékaři | vojenští velitelé | výběrcí daní | písáři | úředníci | staviteli

5 Přiřaď jméno panovníka k informaci, která s ním souvisí.

	ACHNATON		ALEXANDR MAKEDONSKÝ		TUTANCHAMON		THUTMOSE III.
	RAMESSE II.				manželka Nefertiti		ACHNATON
	DŽOSÉR				poslední panovník Egypta		KLEOPATRA
	HATŠEPSUT				postavena první pyramida		DŽOSÉR
					konec perské nadvlády, Egypt připojen k Řecku		ALEXANDR MAK.
					největší územní rozsah Egypta		THUTMOSE III.
					chrám v Abú Simbelu, první mírová smlouva v dějinách		RAMESSE II.
					mírové období, hospodářský rozvoj Egypta		HATŠEPSUT
					nejznámější egyptský faraon proslavený až po své smrti		TUTANCHAMON

6 Vylušti tajenu. V každém rádku zakroužkuj písmena odpovědi. Ze zbylých písmen postupně složíš tajenu, kterou doplníš do textu.

1) Komu patřila veškerá půda v Egyptě?

F P A R R A O N O N O V I

2) Jak se označoval jeden panovnický rod?

D V Y N I A N S C T I E

3) Která surovina zajišťovala egyptskému panovníkovi v době Nové říše největší zisky?

M I I Ě B Y Ď Z A N T S

4) Objev které suroviny zapříčinil postupné chudnutí Egypta a jeho úpadek?

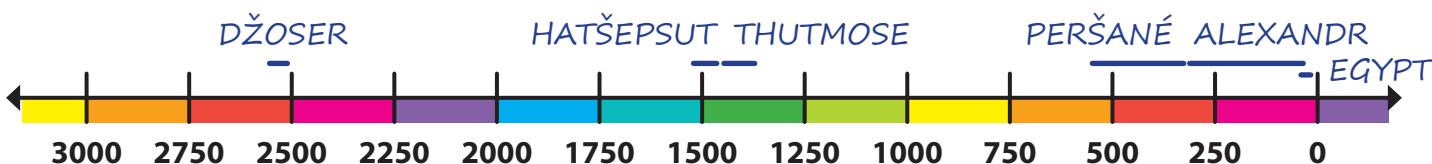
K Ž É A E R L E A Z B A

Římský císař Octavianus Augustus, kterému připadl Egypt po smrti Kleopatry, vytvořil z Egypta římskou PROVINCII. Po rozdělení Říma v roce 395 n. l. připadl Egypt východní části římské říše, později říše BYZANSTKÉ. V roce 640 n. l. Egypt dobyli ARABOVI a připojili ho ke své říši.

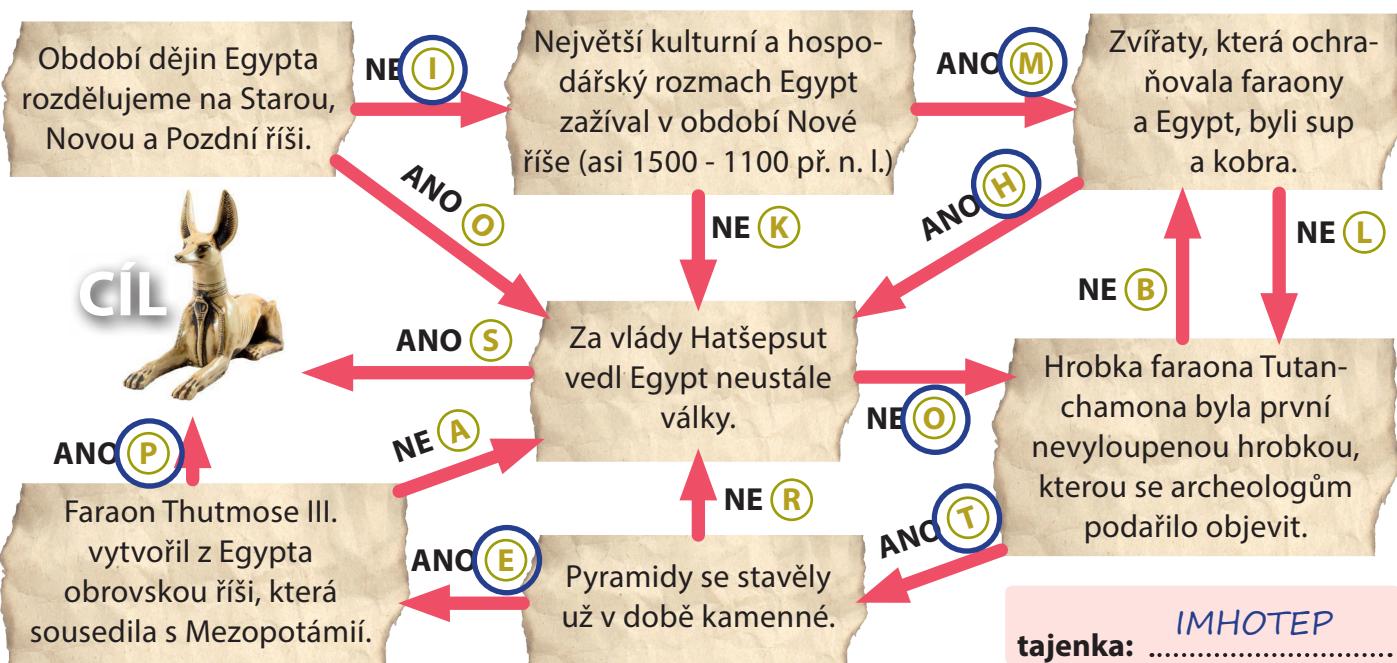
7 Přiřaď uvedené roky ke stoletím. Zapiš informace a data do časové přímky.

2617 – 2597 př. n. l. | 1479 – 1425 př. n. l. | 31 př. n. l. | 525 – 332 př. n. l. | 1490 – 1468 př. n. l. | 332 – 31 př. n. l.

	století	roky
1) Džosér	přelom 27. a 26. st. př. n. l.	2617–2597
2) Hatšepsut	15. st. př. n. l.	1490 – 1468
3) Thutmose III.	15. st. př. n. l.	1479–1425
4) Peršané v Egyptě	6. – 4. st. př. n. l.	525–332
5) Vláda Alexandra Velikého a jeho nástupců	4. – 1. st. př. n. l.	332–31
6) Egypt připojen k Římské říši	2. polovina 1. st. př. n. l.	31

8 Zopakuj si, co už víš o Egyptě, prokličkuj bludištěm, zapisuj si písmenka a v tajence se dozvídá jméno stavitele nejstarší pyramidy.

9 Vyluštění tajenky - ukrývá jméno faraona, který osvobodil Egypt z nadvlády kmene Hyksósů a založil 18. dynastii. Hyksósové zanechali Egyptanům znalost využívání vozů a koní.

1. amulet Egyptanů - brouk ...
2. významná egyptská královna – faraon, která vládla za svého syna Thutmose
3. sjednotitel Horního a Dolního Egypta
4. druh hada, který ochraňoval Dolní Egypt
5. druh ptáka, který ochraňoval Horní Egypt

Kultura ve starověkém Egyptě

10 Zvládl bys nabazamovat lidské tělo tak, jak to dělali staří Egypťané? Pokus se vytvořit správný postup a očísluj věty. Pokud je správně seřadíš, získáš jméno významného českého egyptologa.

- (3) Tělo bylo na boku rozíznuto a byly vyňaty všechny vnitřnosti kromě srdce. (Y)
- (9) Tělo bylo zavinuto do obvazů a byly k němu zabalený různé šperky a amulety. (B)
- (5) Tělo vymyli víinem a roztokem a naplnili vonnými mastmi. (E)
- (2) Mozek byl vybrán dlouhým železným háčkem a byl zakonzervován zvlášť. (B)
- (4) Žaludek, plíce, játra a střeva byly uloženy do zvláštních nádob, tzv. kanop. (N)
- (8) Po 70 dnech, kdy z těla zůstaly jen kosti a kůže, bylo tělo opět omyto. (A)
- (7) Tělo bylo na 70 dní uloženo do soli. (Z)
- (10) Na tvář byla položena maska a tělo bylo uloženo do sarkofágu. (A)
- (6) Tělo bylo zašito. (K)
- (1) Tělo mrtvého bylo omyto. (Z)

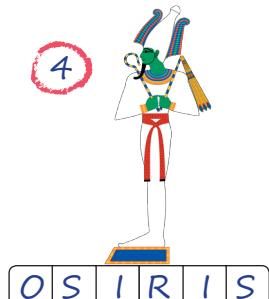
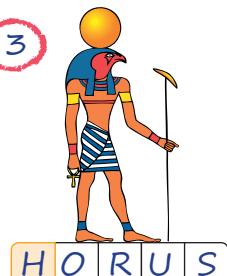
tajenka: Z B Y N Ě K Ž Á B A

11 Podle návodů urči jméno boha (řeckým pojmenováním). Vyluštěti jednoduchou hádanku a zjisti, jak se říká egyptskému křízi a symbolu života, který drží vyobrazení bohové v ruce. Pomoci ti může internet nebo odborná literatura.

- 1) Muž se šakalí hlavou je bůh zemřelých a patron balzamovačů.
- 2) Žena, jejíž hlava je zdobená kotoučem obepjatým kravskými rohy, bohyně lásky a ochránkyně žen.
- 3) Muž se sokolí hlavou je vládce nebes, slunce a světla.
- 4) Muž s bílou korunou lemovanou pštrosími péry, který má v rukou berlu a důtky, je vládcem říše mrtvých.
- 5) Muž s beraní hlavou, bůh plodnosti.

tajenka: A N C H

12 Na obrázcích jsou dvě nejznámější egyptské pyramidy. Přiřaď k nim správné informace.

- (A) nejstarší pyramida
- (B) Gíza
- (A) faraon Chufu
- (B) Sakkára
- (A) největší pyramida
- (B) faraon Džoser
- (A) střeží ji sfinga
- (B) podobná mezopotámským zikkuratům

13 Zakroužkuj správné údaje. Symboly u správných odpovědí nakresli pod cvičení a získej tak slovo „rodina“ napsané hieroglyfy.

1. Ze zvířat Egypťané uctívali:

medvěda

kočku

zajíce

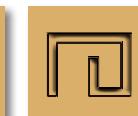
2. Lev s hlavou člověka se nazývá:

Pegas

Kentaur

Sfinga

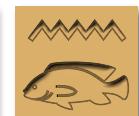
3. Brouk, kterého Egypťané uctívali, se nazýval:

skarabeus

chroust

tesařík

4. Papír Egypťané získávali z:

kukuřice

lotosu

rostliny
papyru

5. Nejvýznamnější pyramidy jsou:

v Thébách

v Údolí
králů

v Gíze

3500 let

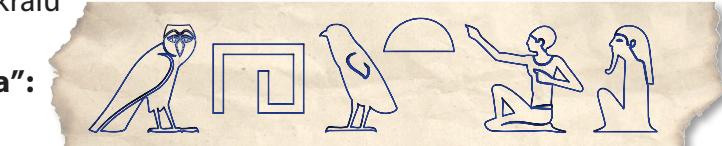

4600 let

7000 let

6. Cheopsova pyramida je stará:

14 Spoj správně co k sobě patří a získej tajenu. V tajence se ukrývá jméno faraona, za jehož vlády byla vytvořena silná a stabilní egyptská armáda a který podle legend se svou manželkou Nefertari vytvořil nejkrásnější egyptský královský pár.

1. polyteismus
2. busta
3. dům života
4. reliéf
5. hieroglyfy
6. kolos
7. obelisk
8. egyptologie
9. Champollion

E	sochařské dílo vystupující z plochy, většinou znázorňující významné události z doby vlády faraonů
M	název pro egyptskou školu, v níž se studovala astronomie, lékařství či náboženství
I.	archeolog, který rozluštěl egyptské písmo
E	štíhlý jehlan z jednoho kusu kamene pokrytý reliéfy s nápisy
A	sochařský portrét hlavy a části hrudníku
I	věda, která zkoumá památky starověkého Egypta
S	socha v nadživotní velikosti
R	náboženství, které má více bohů
S	egyptské obrázkové písmo

tajenka: R A M E S S E I I .

15 Rozhodni, zda je uvedená věta pravdivá, a dozvíd se, jak se jmenoval egyptský bůh, který ztělesňoval zlo.

- 1) Pro Egypťany byla posvátná i zvířata, např. sokol, krokodýl, kobra nebo kočka.
- 2) Papyrus se vyráběl z rostliny, jejíž stonky byly nařezány na tenké plátky.
- 3) Ve výtvarném umění se Egypťané řídili přísnými pravidly, bylo přesně určeno, jak znázorňovat postavy obyčejných lidí i faraona.
- 4) Domy Egypťanů měly velká okna, aby v nich byl dostatek světla.
- 5) Kuchyně byla vždy umístěna mimo obytné prostory domu.

ANO NE

S P
 U H

T A

N E
 H U

tajenka:SUTEH.....

16 Poznej z indicií, se kterými vědami měli Egypťané zkušenosti a ovládali je.

znalost kovů a různých přírodních látek, kosmetika a líčidla, balzamování, výroba směsí a barev

pozorování Měsíce a Slunce, sluneční hodiny, znalost souhvězdí, vytváření kalendáře

scalpel, popisy nemocí, operace mozku, léčba zlomenin, znalost lidského těla

míry a váhy, nákresy a zaměřování staveb, zlomky, obvody a obsahy těles, rovnice

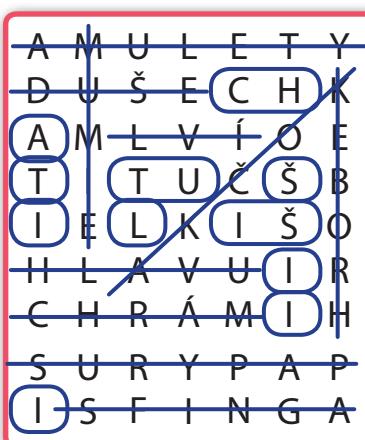
CHEMIE

ASTRONOMIE

LÉKAŘSTVÍ

MATEMATIKA

17 Doplň správná slova z osmisměrky do vět. Tajenka ukrývá jméno chetitského krále, který s Ramessem II. uzavřel první mírovou smlouvu v dějinách.

Většina bohů byla zobrazována tak, že měla lidské tělo a **HLAVU**..... zvířete. Mrtvé tělo, které bylo nabalzamované a uložené do sarkofágu, se nazývá **MUMIE**..... . Egypťané balzamovali mrtvá těla, protože věřili, že dokud se tělo nerozpadne, přebývá v něm **DUŠE**..... . K tělům mrtvých se při obalování do látek přidávaly pro zajištění ochrany talismany, tzv. **AMULETY**..... . Posvátným zvířetem Egypťanů byla **KOČKA**..... , ta byla často také balzamována a ukládána do hrobek. Vchod do **HROBEK**..... hlídala **SFINGA**..... , která měla **LVÍ**..... tělo a lidskou hlavu. K vykonávání náboženských obřadů sloužil **CHRÁM**....

Hieroglyfy jsou egyptské obrázkové písmo, kterým se psalo na **PAPYRUS**..... .

tajenka:

Jeden z nejvýznamnějších faraonů Nové říše Ramesse II. sváděl boje s Chetity o nadvládu nad Sýrií a Palestinou. Dlouholetá válka skončila uzavřením míru s chetitským králem, který se jmenoval **CHATTUŠILIŠ III.** . Zachované znění dohody je nejstarší známou mírovou smlouvou v dějinách.

18 Přiřaď k obrázku správný termín.

obelisk | busta | kolos | reliéf | hieroglyfy | sarkofág | sfinga

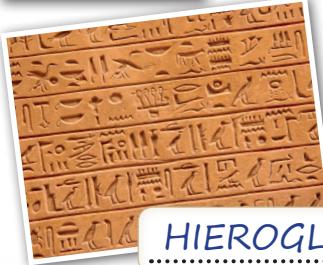
OBELISK

SFINGA

SARKOFÁG

HIEROGLYFY

BUSTA

RELIÉF

KOLOS

OPAKOVÁNÍ

Mezopotámie, Egypt, státy Předního východu

1 Vylušti tajenku a získej souhlásky tvořící první část tajenky. ("CH" zapiš do jednoho políčka.)

1. národ, který kolem roku 3000 př. n. l. osídlil území Mezopotámie
2. národ, který byl v za vlády Nabukadnesara II. v zajetí
3. Co znamená slovo Mezopotámie?
4. národ, který ovládl v 6. století Mezopotámii i Egypt
5. jméno královny, pro niž byly vystavěny visuté zahrady v Babyloně
6. autor jednoho z nejstarších dochovaných zákoníků
7. surovina, se kterou Egypt úspěšně ochodoval
8. nejvyšší úředník v Egyptě
9. Francouz, který rozluštěl hieroglyfy

2 Vyber správnou odpověď. Z písmen získáš druhou část tajenky.

1) Pravěké období, kdy vznikají a rozvíjejí se první státy:

(P) doba bronzová

(B) doba železná

2) Pravidlo „oko za oko, Zub za Zub“ platilo...

(O) v egyptské válečnické praxi.

(A) v Chammurapiho zákoníku.

3) Obyvatelé Mezopotámie i Egypta vyznávali polyteismus, co tento pojem znamená?

(N) víra ve více bohů

(L) víra v přírodní síly

4) Způsob vlády, kdy má panovník neomezenou moc a je pokládán za zástupce boha na zemi:

(E) despacie

(A) demokracie

5) Zakladatel sjednoceného Egypta byl...

(K) Cheops.

(L) Meni.

6) Z uvedených pojmu... nesouvisí s Egyptem...

(O) zikkurat.

(I) hieroglyfy.

7) Mezi mezopotámská města nepatří:

(V) Gíza

(N) Babylon

8) Mezi egyptské faraony nepatří:

(Á) Thutmose I.

(Y) Ašurbanipal

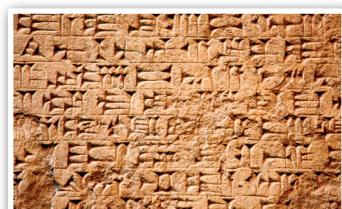
9) Nejznámější egyptská mumie:

(M) Hatšepsut

(CH) Tutanchamon

3 Zakroužkuj podle obrázků správnou odpověď a získej poslední část tajenky.

Který typ písma je na obrázku?

(L) hieroglyfy

(D) klínové písmo

Na obrázku je busta královny:

(O) Nefertiti

(A) Kleopatry

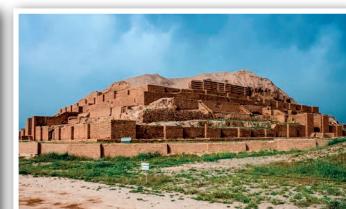
Jak se nazývá brána na obrázku?

(M) Ishtařina

(L) Agumova

Co je na obrázku?

(S) pyramida

(Ü) zikkurat

Cheopsova pyramida v Gíze je jediným z divů světa, který se dochoval. Její rozměry jsou ohromující, na délku měří 230 metrů, to je jako byste vedle sebe umístili dvě fotbalová hřiště. Její výška byla 147 metrů, což je výška S E D M I P O S C H O D O V Y C H (tajenka z 1. cvičení) P A N E L O V Y C H (tajenka z 2. cvičení) DOMŮ (tajenka z 3. cvičení).

ŘECKO

Přírodní podmínky, zemědělství, řemeslo, obchod

1 Jaké jsou přírodní podmínky Řecka? Vyber, která věta je pravdivá a která ne. Ze získaných písmenek pak doplň slovo do věty.

ANO NE

- 1) Starověké Řecko tvořila pevnina i spousta ostrovů v Egejském moři.
- 2) Většinu Řecka tvořily nížiny.
- 3) Řeky zde mají dostatek vody.
- 4) Střídají se tu horká, suchá léta a deštivé, mírné zimy.

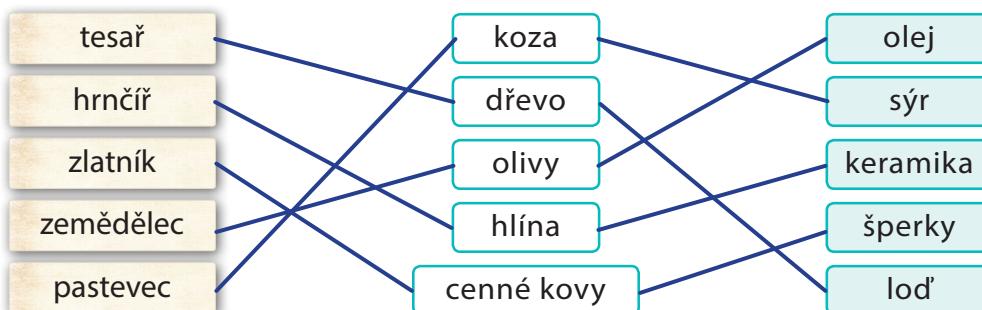
(S) H
(R) T
(A) Á
(T) D

tajenka:

Starověcí Řekové nikdy nevytvořili jednotný STÁT

2 Vytvoř dvojice, které k sobě logicky patří, a připoj k nim povolání, které se k nim váže.

3 Kréta je spjata s mnoha řeckými bájemi, dokážeš spojit jména bájných hrdinů s popiskami?

- 5 Minotauros
- 1 Daidalos
- 7 Zeus
- 6 Theseus
- 2 Ariadna
- 4 Európa
- 3 Ikaros

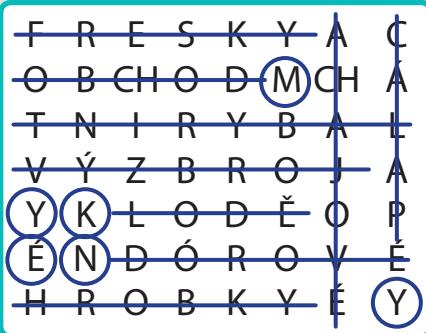
- 1) vynálezce, který postavil labyrint pro Minotaura a sestrojil křídla z ptačích per
- 2) princezna, která se zamílovala do Thesea a poradila mu, jak se dostane z labyrintu
- 3) syn Daidala, který se utopil v moři při útěku z Kréty
- 4) láska Dia, matka krétského krále Mínoa
- 5) obluda – lidské tělo s hlavou býka
- 6) hrdina, který zabil Minotaura
- 7) vládce bohů v Řecku

4 Doplň chybějící písmena názvů měst a pak je označ na mapě.

- a) K N O S S O S
- b) M Y K É N Y
- c) A T H É N Y
- d) S P A R T A
- e) T H É B Y

5 Najdi ve čtyřměrce slova týkající se Kréty a Mykén. Doplň vhodná slova ze čtyřměrky (ve správném tvaru) do vět. Ze zbylých písmen získáš tajenu. (CH napiš na jedno políčko.)

Centrem města, správním a hospodářským střediskem a sídlem krále byl PALÁC, ten často svými spletitými chodbami a po schodími připomínal LABYRINT (neboli bludiště). Zde významných staveb byly zdobeny nástěnnými malbami, kterým se říká FRESKY. Mnoho informací o prvních Řecích získávají archeologové z jejich HROBEK, které ukrývají různé zbraně, VÝZBROJ šperky či nádobí. Kréťané, protože žili na ostrově, uměli stavět dobré LODĚ. Pro všechny řecké státy byl důležitý OBCHOD, který umožňoval získávat potřebné suroviny a prodávat vlastní výrobky. Obě nejstarší řecké civilizace měly podobný osud, zánik Kréty ve 14. století př. n. l. byl pravděpodobně spojen s ničivým zemětřesením a vpádem řeckého kmene ACHÁJŮ a MYKÉNY* o dvě stě let později podlehly náporu nově příchozího řeckého kmene DÓRŮ.

* tajenka

6 Rozděl písmeny klíčová slova týkající se dějin Kréty a Mykén. **K** Kréta **M** Mykény

Homérské období

7 Vylušti tajenku a dozvíš se, jak se jmenovala Homérova báseň o hrdinovi trojské války.

1. básník, z jehož díla se dozvídáme mnoho informací o nejstarších řeckých dějinách
2. kmen, který způsobil stěhování původních řeckých kmenů do oblasti Malé Asie
3. jedno z nejvýznamnějších starověkých řeckých měst a současně dnešní hlavní město Řecka
4. epos popisující trojskou válku
5. rodová šlechta
6. řecká abeceda
7. bájně město k jehož dobytí pomohla lešt

8 Poznáš podle popisu, o kterého bájného řeckého hrdinu se jedná?

Patřil jsem mezi nejslavnější a nejstatečnější řecké bojovníky. Mou matkou byla bohyně, která si přála, abych byl nesmrtný. Jen jediné místo na mé těle bylo zranitelné – a to má pata. Odysseus mne přesvědčil, abych se po boku Řeků účastnil trojské války. Během této války jsem přišel o přítele Patrokla, sám jsem však v souboji zabil trojského prince a následníka trůnu Hectora. Jeho bratr Paris však znal mou slabinu a během bojů mne trefil šípem do paty.

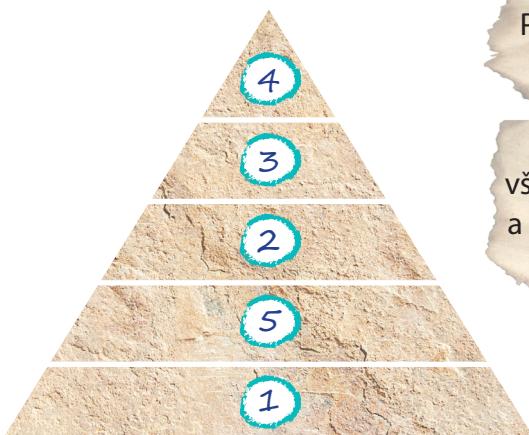
Jsem

ACHILLES

Antické Řecko - formování městských států

9 Připoj k popisu, o kterou vrstvu obyvatel řeckého městského státu se jedná. Vyber slova z nabídky a doplň je do pyramidy. Pyramida vyjadruje postavení osob v řecké společnosti podle majetku a práv.

1 - otrok | 2 - občan (řemeslník, obchodník, zemědělec) | 3 - občan (úředník) | 4 - aristokrat | 5 - cizinec

Přistěhal jsem se z jiného státu, nemám tedy v Řecku žádná práva a nemohu volit. Jsem **CIZINEC**

Vyrábím zboží, obchoduji s ním nebo se starám o úrodu. Mám všechna práva, mohu vlastnit majetek a mohu volit zástupce města a být sám zvolen, zároveň však je mou povinností státu pomáhat. Jsem **ŘEMESLNÍK, OBCHODNÍK, ZEMĚDĚLEC**

Podílím se na správě státu a na rozhodování o něm, mám všechna práva a jsem volen ostatními obyvateli. Jsem **ÚŘEDNÍK**

Nemám žádná práva, mou povinností je poslouchat příkazy svého pána, nemohu sám o sobě rozhodovat. Můj život není lehký.

Jsem **OTROK**

Vlastním velký majetek a mám dostatek peněz, patřím mezi nejbohatší lidi ve státě. Máme všechna práva a zastávám nejvyšší funkce.

Jsem **ARISTOKRAT**

10 Dokážeš na mapě Evropy vybarvit místa, která Řekové kolonizovali? Nejprve si ale vyznač samotné Řecko a uvědom si, kterými směry mohli Řekové do svých kolonií plout.

11 Spoj správně, co k sobě patří. Písmenko, které získáš spojením, napiš do polička. V tajence ti pak vyjde název pro athénské mince, tzv. sovičky.

1. kolonizace 2. tyranida 3. metropole
4. polis 5. demokracie 6. aristokracie

M lidé se podílejí na vládě tím, že mohou volit a být voleni

R vláda jednoho člověka, který rozhoduje o všem sám

A mateřské město, které zřizovalo kolonie

D osídlování nových území

CH městský stát

Y šlechta

tajenka:

D R A C H M Y

1 2 3 4 5 6

PŘEHLED DĚJIN PRAVĚKU

PŘEHLED DĚJIN

STAROVĚKÝCH CIVILIZACÍ

(3400 př. n. l. – 476 n. l.)

3400

Meni sjednotil Horní
a Dolní Egypt

Hieroglyfy

3000

Chufuova pyramida

2500

Klínové písmo

2000

Tutanchamon

1500

753 – podle pověsti
založen Řím

1000

Latinka

264 až 146 –
punské války

500

ŘÍMSKÁ REP.

ŘÍMSKÉ CÍSARSTVÍ

STARÁ ŘÍŠE

NOVÁ ŘÍŠE

POZDNÍ ŘÍŠE

476

Sargon vytvořil jednotnou
říši v Mezopotámii

Thutmose III. rozšířil říši
až k Eufratu; největší
územní rozsah Egypta

Ramesse II.

Asyrský král Ašurbanipal ovládl Egypt

Peršané ovládli oblast Mezopotámie a Egypta

60 – 1. triumvirát

43 – 2. triumvirát

Reformy bratří Gracchů

Císař Traianus
– největší rozloha římské říše

476 – zánik říše západořímské

395 - Rozdelení říše na zápa-
dořímskou a východořímskou

SUMEROVÉ

ASÝRIE

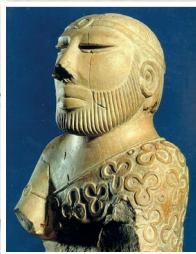
BABYLONIE

Bájný urucký král Gilgameš

Indické hláskové písmo

První vyspělá města
v údolí řeky Indu

soška z indického města
Mohendžodaro

Postaven palác
v Knóssu

Stěhování Achájů
a lónů do Řecka

Chammurapiho zákoník –
první velké právní dílo starověku

Řecká alfabetu

Zemětřesení
a vpád Achájů

Stěhování Dórů
do Řecka

Solónovy reformy

Řecká kolonizace

776 – počátek
olympijských her

MINOJSKÁ CIVILIZACE

INDIE

ČÍNA

Vláda Dáreia I.

Nabukadnezar II. dobyl Jeruzalém; za jeho vlády byl nově opevněn Babylon a postavena Ištařina brána

490 - 479 – řecko-perské války

Vláda Dáreia III.

Alexandr Veliký ovládl Řecko, Egypt a Persii a dostal se až k řece Indu

432 - 404
– Peloponéská válka

269 - 236 – Říše krále Ašóky

221 – První centralizovaný stát v Číně (dynastie Čchin)

Egyptské pyramidy
Jediný ze 7 divů světa, který se dochoval do dneška. Největší je Chufuova pyramida.

Visuté zahrady Semiramidy
se nacházely v Babylóně.

Artemidin chrám v Efesu
byl druhou největší stavbou řeckého světa s půdorysem 115 x 55 m.

Fidiova socha Dia v Olympii
byla 13 m vysoká.

Údolí králů
pohřebiště faraonů 16. – 11. století př. n. l. ve skalních hrobkách

Chrám v Abú Simbelu
chrámy vytesané do skály za vlády faraona Ramesse II.

Zikkurat boha Marduka v Babylóně
dosahoval výšky 91 metrů.

Chrámové komplexy v Karnaku a Tebach
komplexy chrámů a obřích hradů

Egyptské pyramidy v Sakkáře
první postavená pyramida v Egyptě byla Džoserova (na obrázku).

Maják na ostrově Faru
nejvyšší stavba starověkého světa

Mauzoleum v Halikarnassu
hruba perského vládce Mausola u přístavu

Ištařina brána
byla součástí slavnostní procesní cesty v Babylóně.

Delfy
věštírna a místo, které bylo považováno v době star. Řecka za střed světa

Akropolis v Athénách
politické, náboženské a kulturní centrum starověkého Řecka

Leptis Magna
jedno z nejdůležitějších tržišť mezi Evropou a Afrikou, kde žilo až 80 000 obyvatel.

Forum Romanum
politické a náboženské centrum římské říše od 7. století př.n.l. až do jejího zániku

Knóssos

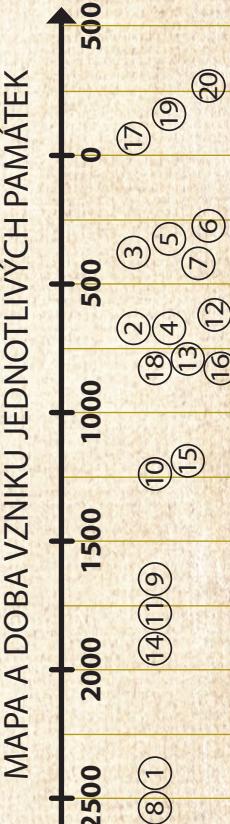
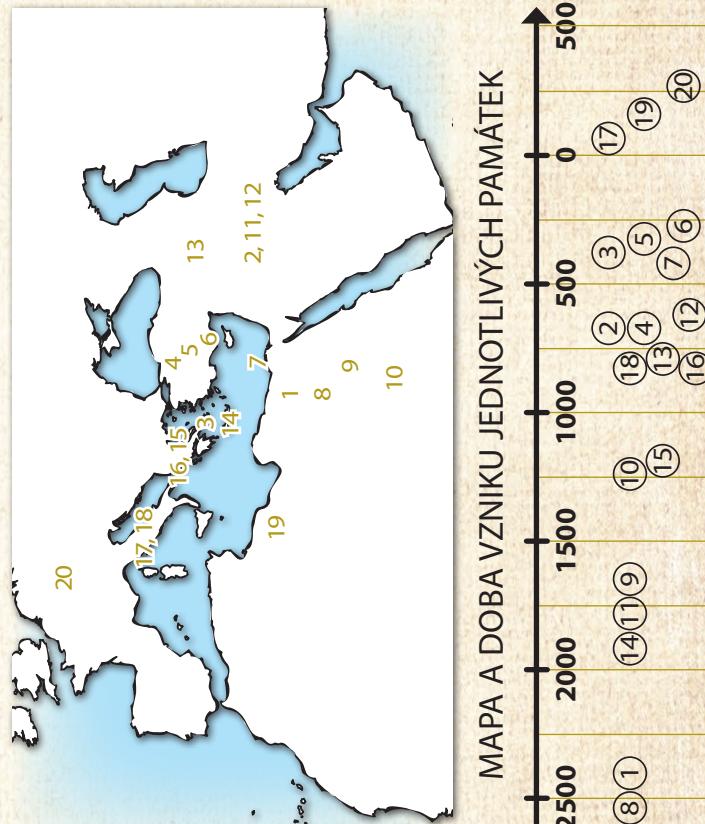
centrum minojské civilizace na ostrově Kréta. V rozsahu paláců žilo 5000 – 8000 lidí.

Koloseum

největší amfiteátr v římské říši pro 50 000 diváků. Pořádaly se zde gladiátorské hry.

Porta Nigra
největší dochovaná římská brána severně od Alp

12 Zaškrtni, zda uvedená věta odpovídá životním podmínkám v Athénách, nebo ve Spartě.

Athény Sparta

- 1) Veškerý život byl podřízen vojenskému výcviku. ✓
- 2) Každý občan se částečně podílel na řízení státu. ✓
- 3) Ženy byly podřízeny mužům a neměly téměř žádná práva. ✓
- 4) Stát podporoval kulturu a vzdělání. ✓
- 5) Plnoprávnými se stali muži ve 20 letech. ✓
- 6) V čele státu stáli dva králové. ✓
- 7) Ženy měly svobodnější postavení, byly vážené, protože rodily syny. ✓
- 8) Stát stál v čele vojenského peloponéského spolku. ✓
- 9) Slabé děti byly hned po narození zabíjeny. ✓
- 10) V čele státu stálo devět úředníků s různými povinnostmi. ✓
- 11) Plnoprávnými se stali muži ve 30 letech. ✓

13 V každém rádku najdi jeden z důsledků velké řecké kolonizace a vybarvi písmena. Ze zbylých písmen postupně složíš tajenu, kterou doplníš do textu.

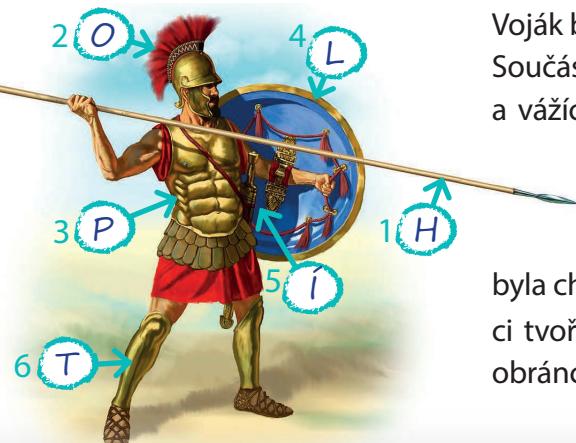
1) rozvoj...	O B V C H O O D D U
2) pěstování obilí nahrazováno pěstováním vína a...	N I O L H O I D V
3) lidé, kteří se chtěli přizpůsobit, se museli...	Z A I N D L Y U Z I T
4) pokud nebyli schopní dluh splácet, upadli do...	K O L T R E O C T V I
5) rostly ... rozdíly i napětí mezi obyvatelstvem	M A J P E T K S O V E
6) situace v zemědělství nebyla příznivá, naproti tomu se rozvíjela...	Y R D E M R E S Y L A

tajenka:

Řekové běžné používali **VODNÍ HODINY**, **KLEPSYDRY**, k měření časových intervalů. Šlo o nádobu s malým otvorem ve dně, odkud odtékala voda, rysky v nádobě ukazovaly uplynulý čas.

Vrcholné období řeckých států

14 Podle textu popiš součásti výstroje a výzbroje řeckého vojáka - těžkooděnce. Zapiš si písmenka k přiřazeným slovům a zjistíš, jak se takovému vojákovi říkalo.

Voják býval vyzbrojen dvoumetrovým kopím (H) a krátkým mečem (I). Součástí zbroje byla přilba s mohutnými chocholci chránící hlavu a vážící až 5 kilogramů (O), náholenice (T), tedy holenní pláty kryjící nohy, a kulatý štít (L) byl nejdůležitější součástí výstroje válečníka. Ochrana bojovníka tvořily vzájemně sešněrované bronzové a textilní pláty (P), které obepínaly trup. Ramena byla chráněna nárameníky. Výstroj vážila celkem až 35 kg. Těžkooděnci tvořili střed vojska, v bitvě měli úlohu obránců lučištníků a jezdců.

H	O	P	L	I	T
---	---	---	---	---	---

1 2 3 4 5 6

15 Poznej osobnosti, které se účastnily řecko-perských válek.

Odvážný athénský vojevůdce, který se rozhodl vzdorovat perské přesile u Marathonu, vymyslel skvělý vojenský plán, jímž donutil Peršany k útěku z boje. **MILTIADÉS**

Spartský král bojující po boku Athén proti Peršanům, byl uvězněn spolu se svými vojáky perskou přesilou v soutěsce u Thermopyl, proti přesile se neubránil a v boji padl. **LEONIDAS**

Perský král, který se rozhodl ztrestat opovážlivost Řeků a deset let po bitvě u Marathonu vyrazil na další výpravu do Řecka. Po zradě řeckého vojáka Efialta se dozvěděl, jak proniknout do soutěsky u Thermopyl, kde bylo ukryto spartské vojsko. Sparťany na hlavu porazil, nechal vypálit Athény, ale sám byl později také poražen, a to v námořní bitvě u Salamíny. **XERXÉS**

16 Vylušti číselnou tajenu a dozvíš se, kolik kilometrů měří tzv. maratonský běh. Abys získal správné číslo, musíš za druhou číslici doplnit desetinnou čárku.

1	4	8	0
2	2		
4	3	1	3
4	4	9	0
5	5	1	0

1. rok bitvy u Thermopyl
2. počet králů ve Spartě
3. počátek peloponéské války
4. rok bitvy u Marathonu
5. rok nastolení demokracie v Athénách

tajenka: **42,195 km**

17 Napiš podle popisu, o kterou bitvu řecko – perských válek se jedná, a doplň k bitvě datum.

„Perský útok byl strašný. Nesmrtní padali, aniž jejich řady řídly; kupředu je tlačily oddíly vojsk ve všech možných krojích a se vší možnou výzbrojí. Hellénové (=Řekové) u vědomí, že je čeká smrt od těch, kteří je obcházejí přes hory, osvědčovali proti barbarům největší možnou sílu až k zuřivosti. Do jednoho tam padli.“

bitva u Thermopyl, září 480 př. n. l.

„Zprvu jim veliké perské loďstvo čelilo, leč když se v průlivu stěsnalo, nemohly si jeho koráby pro své množství navzájem pomáhat, ba samy do sebe vrážely své bronzové zobce a samy si lámaly vesla.“
(združ: Vojtěch Zamarovský: Řecký zázrak, Praha 1972)

bitva u Salamíny, září 480 př. n. l.

18 Vytvoř správné dvojice a slož tajenu, která ukrývá rčení spojené se způsobem vedení války Spartány.

1. S	DÁREIOS	M	SPARTA
2. Š	MILÉTOS	O	ATHÉNY
3. Í	MILTIADES	E	LOĐSTVO
4. E	LEONIDAS	T	FILOZOFIE
5. N	SALAMÍNA	E	XERXÉS
6. B	PERIKLÉS	A	PARTHENON
7. N	AKROPOLIS	TU	HISTORIE
8. Š	PLATÓN	T	MARATHON
9. Í	THÚKYDIDÉS	T	MALÁ ASIE

tajenka:

S	E	Š	T	Í	T	E	M
1	2	3	4				
N	E	B	O	N	A		
5	6	7					
Š	T	Í	TU				
8	9						

19 Vyber správnou odpověď a doplň tak podle barev zajímavosti týkající se athénských lodí.

Athénské vojsko mělo převahu:

6 - 8 na moři

2 - 4 mezi pěchotou

10 - 12 v jezdectvu

Sparťané se jako jediní a v menšině účastnili bitvy:

10 - 15 u Marathonu

25 - 40 u Thermopyl

45 - 55 u Salamíny

Jméno krále, který zahájil řecko-perské války, je:

2 - 2,6 Leonidas

0,9 - 1,5 Dareios I.

2,6 - 3,1 Xerxes

První bitva řecko-perských válek proběhla:

3 u Marathonu

2 u Thermopyl

1 u Salamíny

Kdo byl uznán za vítěze války?

4 - 6 Řekové

2 - 4 Peršané

8 - 12 války neměly vítěze

rychlosť: 6 - 8 km/h
šířka: 4 - 6 m
délka: 25 - 40 m
ponor: 0,9 - 1,5 m

20 Doplň do textu chybějící informace o Periklovi.

Po řecko-perských válkách se stal nejvýznamnějším vůdcem Athén Periklés.

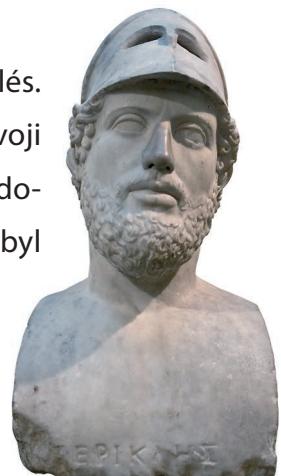
Za jeho vlády došlo k mnoha významným proměnám, které přispěly k rozvoji

demokracie (vláda lidu). Athény, které byly vypleněny Peršany, byly znova budovány. Postavilo se opevnění, které chránilo město, nový přístav, jenž byl

důležitý hlavně pro obchod. Nejvíce však zkrásněla Akropolis, opevněné

místo na nejvyšším bodě města. Byl zde postaven Parthenon, chrám zasvěcený bohyni moudrosti a patronce města Athéně. Moc Athén během těchto

let výrazně stoupla, což se nelíbilo zejména Spartě.

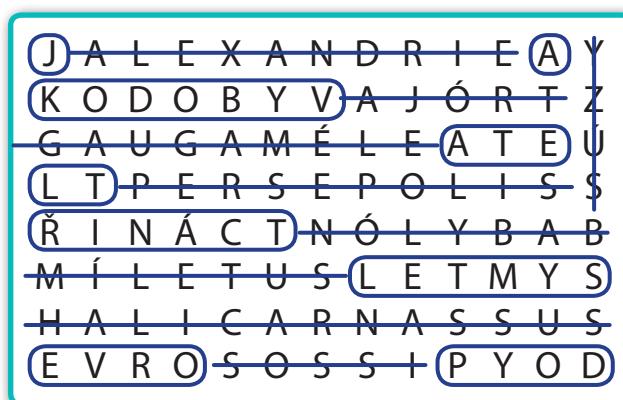
21 Vyplň tabulku a srovnej informace o dvou velkých válkách, které svedli Řekové v 5. století př. n. l.

Řecko-perské války		Peloponéská válka
Řekové × Peršané	soupeři	Athény × Sparta
Peršané	viník války	Sparta
touha po větším území	příčina války	touha po větší moci v Řecku
Řekové	vítěz	Sparta
omezení perského vlivu na moři, posílení moci Athén	důsledky války	omezení moci Athén, růst vlivu Makedonie

Makedonská nadvláda a konec řecké samostatnosti

22 Ve čtyřměrce vyhledej názvy devíti měst, kterými Alexandre projízděl, a získej tajenku. Pomoci ti může text pod mapou.

tajenka:

Velikým se stal Alexandre především a hlavně jako dobyvatel (1. část tajenky),

v dějinách světa se mu v tomto nevyrovnal nikdo.

Za třináct let (2. část tajenky)

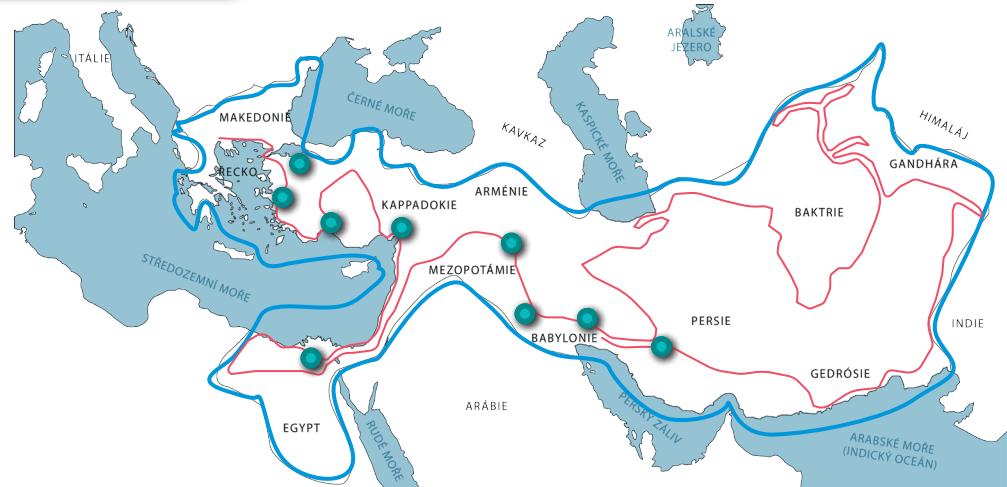
od nástupu na trůn dobyl a ovládl území, jehož hranice byly od sebe vzdáleny 4500 kilometrů, tj.

jako nejjižnější mys Evropy od

(3. část tajenky) nejsevernějšího.

- a) obtáhlí barevně hranice Alexandrové říše

- b) podle uvedeného popisu vyznač cestu Alexandra Velikého do Persepolis (stačí pospojovat města)

Když po nástupu na trůn Alexandre obnovil svou vládu v Řecku, rozhodl se dobit Persii, z rodné makedonské Pelly přeplul moře a dostal se do Tróje, při přechodu říčky Graníku zažil první střet s perskými obránci a obstál. Pokračoval tedy podél pobřeží Malé Asie a dobyl města Míletus a Halicarnassus. Během dvou měsíců obsadil bez větších obtíží na 30 měst, až došel k městečku Issos, kde se poprvé utkal s perským králem Dáreiem III. Po dalším vítězství následovalo dobytí města Tyros (základny perského lodstva) a Ghazy, odtud už měl jen krůček do Egypta, který se mu vzdal bez boje. Zde založil pozdější hlavní město Alexandrii. Jeho cílem však nebylo stát se faraonem, ale králem Asie, a tak se z Alexandrie opět vydal na cestu. Přes Ghazu a Tyros putoval k vesničce Gaugaméle, kde opět porazil perského krále, průchodem přes Babylón a Súzy se mu otevřela cesta do Persepolis.

23 Vyluště tajenku, v tajence je ukryto jméno jedné z manželek Alexandra Velikého.

1	C	H	A	I	R	O	N	E	I	E
B	A	B	Y	L	O	N	②			
③	A	L	E	X	A	N	D	R	I	E
④	A	R	I	S	T	O	T	E	L	E
⑤	H	E	L	É	N	I	S	M	U	S
B	U	K	E	F	A	L	O	S	⑥	

1. Řekové podlehli Filipu Makedonskému r. 338 př. n. l. v bitvě u ...

2. město, ve kterém Alexandre zemřel

3. města pojmenovaná na počest Alexandra, po světě jich vzniklo hned několik

4. významný řecký filozof, vychovatel Alexandra

5. šíření řecké kultury do světa a její obohatování o kulturu východních národů

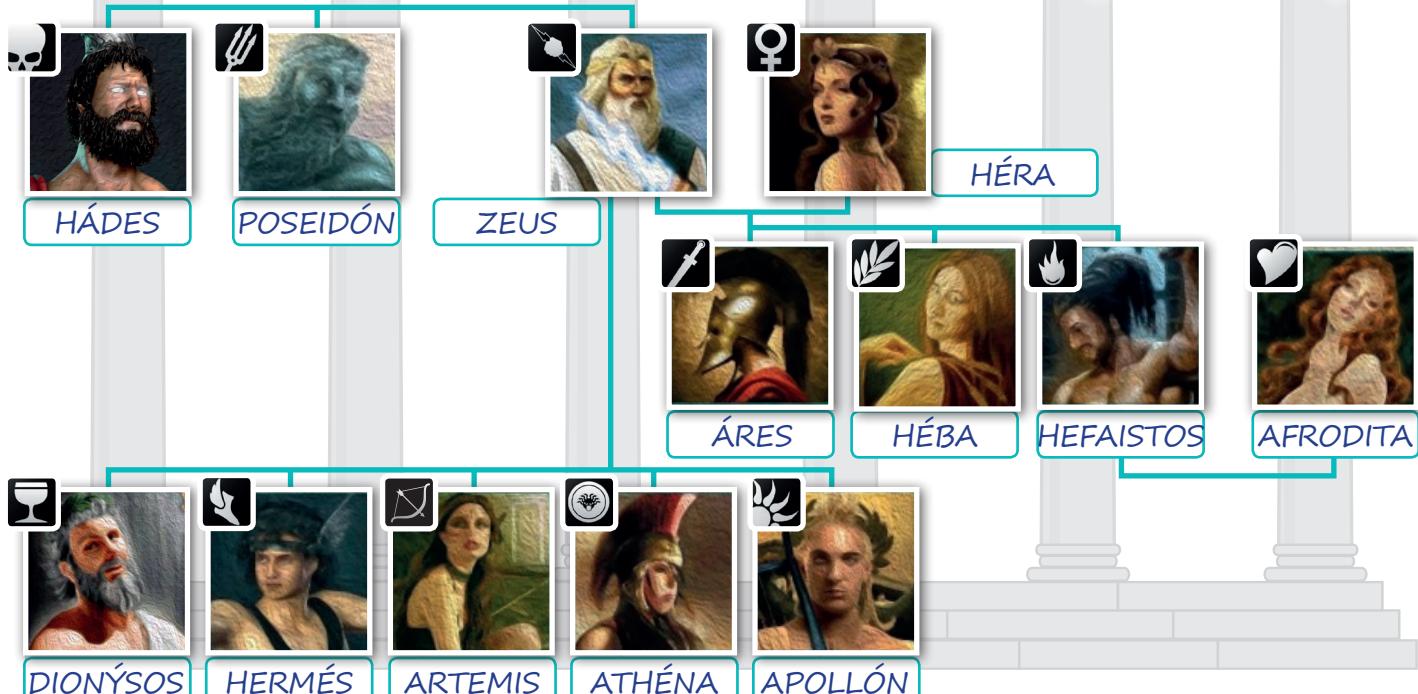
6. jméno Alexandrova oblíbeného koně

tajenka: ROXANA

Kultura ve starověkém Řecku

24 Podtrhni si v textu jména řeckých bohů. Pokus se vytvořit „božský“ rodokmen a přiřaď jméno řeckého boha k obrázkům, pomůžou ti „božské“ atributy.

Řeckých bohů bylo mnoho, ale dvanáct z nich mělo zvláštní postavení, a to ti, kteří sídlili na Olympu. Nejvyšším z nich byl otec bohů a lidí, ale také hromů a blesků Zeus. Ten se losem podělil o svou moc s bratry Poseidónem, vládcem moří, a Hádem, vládcem podsvětí. Diovou ženou byla krásná Héra, která ochraňovala ženy a manželství. Spolu měli tři děti – boha války Área, božského kováře Héfaista, který se oženil s bohyní lásky a krásy Afroditou, a bohyni věčného mládí Hébu. Zeus měl spoustu nemanželských dětí, mezi ty nejvýznamnější patřili bůh světla a slunce Apollón, bohyně lovů a měsíce Artemis, bůh obchodu a posel bohů Hermés či bůh vína a zábavy Dionýsos. Nejmilejší Diovou dcerou byla bohyně moudrosti a moudré války, ochránkyně spravedlnosti Athéná, která byla zrozena přímo z Diovy hlavy, z níž vyskočila již dospělá a v plné zbroji.

25 Řecké báje jsou plné různých nadpřirozených bytostí a nestvůr, urči podle popisků jméno obludy a přiřaď k obrázkům.

Pegas
okřídlený kůň,
syn boha moří
Poseidóna a Medúzy

Kentaur
napůl kůň, napůl
člověk, byl to nezkrot-
ný a divoký tvor

Kyklop
obr s jedním okem
uprostřed čela

Mínotaurus
bestie s lidským
tělem a býčí hlavou

Medúza
obluda s blýskavýma očima,
obrovskými zuby a hady místo
vlasů, Medúziny oči byly
strašnou zbraní, která protivníky
proměnila v kámen

KYKLOP

MEDÚZA

PEGAS

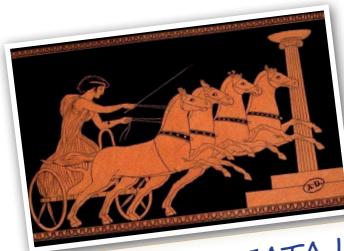
MINOTAURUS

KENTAUR

29 Které disciplíny byly zařazeny na program olympijských her v Řecku? Poznej podle obrázku.

PĚSTNÍ ZÁPAS

ZÁVODY VOZATAJŮ

HOD DISKEM

HOD OŠTĚPEM

BĚH

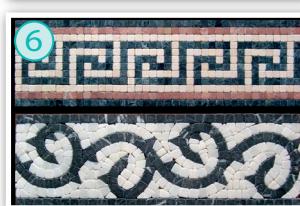
ZÁPAS

SKOK

30 Vylušti tajenu s pomocí obrázků a získáš jméno slavného olympionika.

A				5
K				
1 R		P		
K O		A		
E P		R		
R O	3 4	T		
A L A I E		H		
M I L Ó N				
I S F N O				
K 2 A S N		D	9 10	13
A	B K	I	E U	
	E Y	M	D B	
	T A	O	S D	
		Z	M S	
		A	D I	
		I	K R O T Ó N U	
		K	O A S A R T S	
		A	B C H T	
		I	S S	
		K	O M H	
		L	K K	
		A	Y Y	
		O	N	12
		S	E	
			S	
			E	
			S	

tajenka: MILÓN
Z KROTÓNU

OPAKOVÁNÍ

Starověké Řecko

1 Zakroužkuj správnou odpověď/odpovědi, písmena doplň do vět na konci stránky (stejně jako u ostatních cvičení na této straně).

Které z řeckých měst bychom nenašli na Peloponéském poloostrově?

DI Trója

OV Athény

NA Sparta

Se kterým státem Řekové prohráli v bitvě u Thermopyl?

I Makedonie

A Persie

O Egypt

Která z řad se jmény řeckých bohů obsahuje chybu?

LA Zeus – Athéna – Ares

OL Apollón – Solón – Hádes

HE Afroditá – Poseidon – Apollón

Kde se odehrála bitva, ve které ztratili Řekové v roce 338 př. n. l. svou samostatnost?

YM u Chaironeie

ER u Marathonu

IM u Thermopol

Která věta obsahuje mylnou informaci o řeckém divadle?

LI Divadlo mohli hrát jen muži.

PI Herci se nikdy nelíčili.

NE Divadla byla půlkulatá se stupňovitými sedadly.

Kdy se konaly první olympijské hry?

I 776 př. n. l.

A 510 př. n. l.

Y 490 př. n. l.

2 Co znázorňují obrázky? Barevně vyznačené písmeno je součástí tajenky.

FRESKA

AKROPOLIS

A B Γ Δ E Z H Θ
I K Λ M N Ξ O Π
P Σ T Y Φ X Ψ Ω

ALFABETA

DIVADLO

BUSTA

3 Poznej podle popisu, o kterou postavu z řeckých dějin se jedná, a vyluštěti tajenku.

1	D	A	R	E	I	O	S		
2	P	E	R	I	K	L	É	S	
3	M	I	L	T	I	A	D	É	S
4	A	L	E	X	A	N	D	R	
5	H	O	M	É	R				
6	F	I	L	I	P				
7	S	O	L	Ó	N				

1. Byl jsem perským králem, který rozpoutal řecko-perské války.
2. Byl jsem demokratickým athénským politikem, který se zasloužil o výstavbu Parthenonu na Akropoli.
3. Byl jsem athénským vojevůdcem, mí vojáci zvítězili v bitvě u Marathonu.
4. Byl jsem vojevůdcem a válečníkem, který vytvořil jednu z největších říší v dějinách.
5. Byl jsem básníkem, napsal jsem epos o trojské válce.
6. Byl jsem makedonským králem, který připojil ke svému království Řecko.
7. Byl jsem athénským politikem, který položil svými reformami v 6. století př. n. l. základy řecké demokracie.

Řekové vytvořili v 1. století př. n. l. seznam sedmi divů světa, v němž tři zapsané památky bychom našli v Řecku.

Třináct metrů vysoká DIOVA socha v OLYMPII (tajenka z 1. cv.) byla symbolem posvátného komplexu, kde stály chrámy, svatyně a 1. olympijský stadion. V roce 438 př. n. l. ji vytvořil sochař Feidias ze slonoviny a zlata. Asi o sto let později byla přestěhována do Konstantinopole, kde shořela při požáru paláce.

KOLOS rhodský (tajenka ze 2. cv.) byla třicet tři metrů vysoká bronzová socha střežící vjezd do přístavu na ostrově Rhodos. Vytvořil ji v roce 282 př. n. l. sochař Chárés, podlehla však o 50 let později zemětřesení. Chrám bohyňě ARTEMIS v Efesu (tajenka ze 3. cv.) byl největším chrámem v Řecku. Zničen byl v roce 401 n. l.

ŘÍM

Přírodní podmínky, zemědělství, řemeslo a obchod

1 Vylušti přesmyčky a dozvíd se jména kmenů, které sídlily v Itálii.

Území dnešní Itálie tvoří na severu úrodná ŽNÍANI **NÍŽINA** s tuhými zimami a horkými léty, zbytek Itálie tvoří strmé HOPÍŘO **POHOŘÍ** s teplým a suchým podnebím. Před vznikem římského státu žily v Itálii mnohé kmeny, například TERUKOVÉ **ETRUSKOVÉ** nebo italický kmen TILONAVÉ **LATINOVÉ**. Jak na území Itálie, tak i na přilehlých ostrovech měli své kolonie také VEKOŘE **ŘEKOVÉ** a NOVUPÉ **PUNOVÉ**.

2 Vylušti tajenku. V tajence ti vyjde horský pás oddělující Apeninský poloostrov od Evropy.

1. Z Řecka a Egypta se dovážel do Itálie
2. Obyvatelé hornatých částí Itálie byli
3. V nížinách byli obyvatelé převážně
4. Jaká réva se v Itálii pěstovala?
5. V teplejších oblastech se pěstovaly
z nichž se vyráběl například olej.
6. V Itálii byla bohatá naleziště hrnčířské
7. Některé suroviny, jako například
se musely do Itálie dovážet.

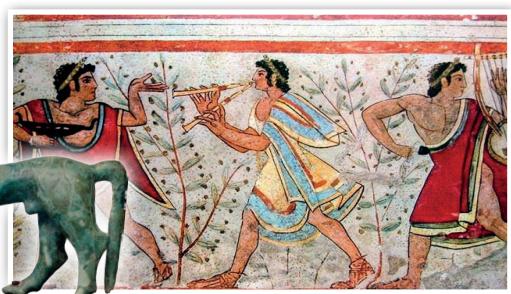
Etruskové a římští králové

3 Vyber správnou možnost (může být více než jedna). Ze správných možností sestaví označení pro etruského věštce.

1. Zemědělství	Budovali terasovitá políčka. H	Pěstovali hlavně len a hedvábí. Q	Dokázali bažinatá území odvodňovat a suchá zavlažovat. A
2. Řemeslo	Uměli zpracovat pouze měď. E	Zpracovávali železo a bronz. R	Etruská civilizace byla neolitická, proto žádný kov nezpracovávali. T
3. Stavitelství	Dokázali budovat klenby. U	Etruské chrámy se nazývaly oppida. N	Stavěli hrobky z velkých balvanů, takzvaných dolmenů. L
4. Hrobky	Etruská pohřebiště se nazývala nekropole. S	Etruské hrobky byly honosné. P	Hrobky obsahovaly bohatou pohrební výbavu. E
5. Umění	Etruské malby nacházíme hlavně v jeskyních. B	Etruskové zdobili své hrobky freskami. X	Etruskové vytvořili nejstarší epos na světě vyprávějící o Gilgamešovi. C

tajenka:

Etruští kněží se zabývali také předpovídáním budoucnosti. Kněz, který věstil z vnitřnosti obětovaných zvířat, se nazýval **HARUSPEX**.

4 Spoj jména osob s popisem, který jim odpovídá.

Chlapec, který byl spolu se svým bratrem vychováván vlčicí. V do-
sleplosti zabil svého bratra. Je po něm pojmenováno město Řím.

- A diagram illustrating the connections between ancient Roman figures and their descriptions. The figures are listed on the left, and their descriptions are on the right. Lines connect each figure to its corresponding description. The connections are as follows:

 - Aeneas: Král z rodu Tarquiniovčů, který rozdělil obyvatele do majetkových tříd.
 - Rhea Silvia: Bojovník v trojské válce. Jeho syn založil v Latiu město Alba Longa.
 - Romulus: Královská dcera, která s bohem Martem zplodila dvojčata.
 - Remus: Poslední etruský král, který byl roku 510 př. n. l. vyhnán z Říma.
 - Servius Tullius: Chlapec, který byl spolu se svým bratrem vychováván vlčici. V dospělosti byl zabit svým bratrem při hádce.
 - Tarquinius Superbus: Chlapec, který byl spolu se svým bratrem vychováván vlčici. V dospělosti byl zabit svým bratrem při hádce.

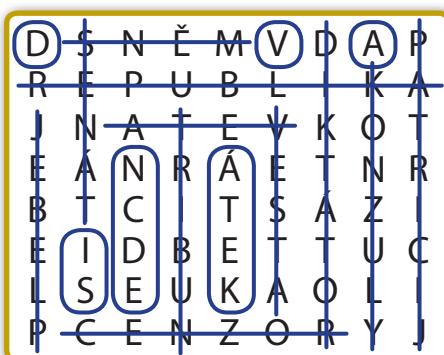
5 Doplň dělení římské společnosti v době královské.

Vládnoucí vrstvou tvořili ETRUSKOVÉ, v čele s KRÁLEM, kterého volil LIDOVÝ sněm. SVOBODNÉ obyvatelstvo se dělilo na neurozené PLEBEJE a urozené PATRICIJE. Již v době královské byli v Římě nesvobodní OTROCI.

Římská republika - státní zřízení

6 Vylušti s pomocí návodů čtyřměrku. V tajence vyjde název nejstarších římských zákonů.

1. nový typ státu v Římě po zániku království
 2. plnoprávný občan, který se mohl stát vyšším úředníkem
 3. úředník, který dohlížel na senát a prováděl sčítání majetku
 4. v době míru měl Řím v čele republiky dva ...
 5. úředník, který hájil zájmy plebejů, se nazýval ... lidu
 6. v době války vládl římské republice jeden ...
 7. svobodný občan, který se nemohl stát vyšším úředníkem
 8. třistačlenný sbor, který měl vrchní dozor nad úředníky
 9. římská bohyně, ochránkyně rodinného krbu
 10. shromáždění svobodných občanů Říma
 11. zástupce plebejů měl právo ...

tajenka:

Zákoník **DVANÁCTI DESEK** je nejstarším zapsáním římského práva, podle tradice z roku 449 př. n. l.

7 Seřaď události tak, jak šly po sobě.

A	odchod plebejů z Říma	B	vyhnání posledního římského krále
C	reformy Servia Tullia	D	zřízení funkce tribuna lidu
E	vznik republiky	F	přístup plebejů do všech úřadů

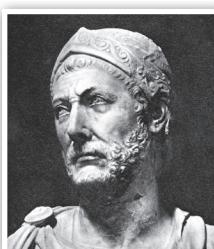

Římské výboje v západním Středomoří

8 Doplň tabulkou týkající se punských válek.

příčina	O
1. punská válka	A,B,C,F,I,L
2. punská válka	B,D,G,J,K,L,H,Q,R
3. punská válka	B,M,N,P
výsledek	E

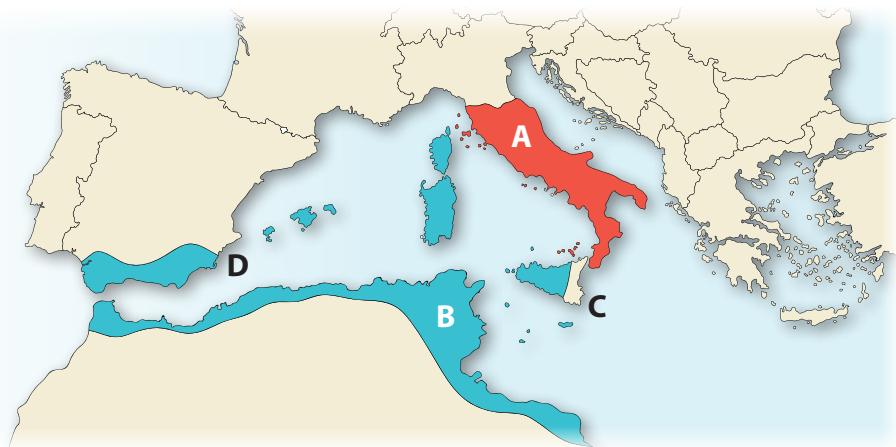
- (A) Římané měli převahu na souši a Kartáginci na moři
- (B) Porážka Kartága
- (C) Kartágo vyhlásilo Římu válku
- (D) Římané se vylodili v Africe
- (E) Kartágo srovnáno se zemí

- (F) Římané zdokonalili své lodě po vzoru kartaginských
- (G) Bitvy u Trasimenského jezera a u Kann
- (H) Hannibal se nepokusil dobýt Řím
- (I) Římané získali Sicílii, Sardinii a Korsiku
- (J) Hannibal poražen Římany v Africe
- (K) Kartágo odevzdalo všechno své území mimo Afriku Římanům a nesmělo samo vést války
- (L) Kartágo muselo platit Římu válečné náhrady
- (M) Kartáginci se bránili proti útokům okolních států
- (N) Římané dva roky obléhali Kartágo
- (O) Kartágo se obávalo konkurence Říma ve Středomoří
- (P) Kartágo dobyto roku 146 př. n. l.
- (Q) Hannibal překročil se svým vojskem Alpy
- (R) Hannibal vytáhl s vojskem z Hispánie

9 Přiřaď k písmenům a barvám správný popis a vyznač na mapě, kudy táhl Hannibal během druhé punské války.

A	ŘÍM
B	KARTÁGO
C	SYRAKUSY
D	NOVÉ KARTÁGO
	ŘÍMSKÁ ŘÍŠE
	KARTÁGO

10 Potvrď, nebo vyvrát tvrzení z punských válek zaškrtnutím správného políčka.

ANO NE

1) Byl Hannibal vojevůdce?	☒	☐
2) Byly punské války jen dvě?	☐	☒
3) Je Sicílie na severu Itálie?	☐	☒
4) Nazývali Římané obyvatele Kartága Puny?	☒	☐
5) Přešel Hannibal Alpy?	☒	☐
6) Ztratilo Kartágo v 1. punské válce svobodu?	☐	☒
7) Založili Kartágo Feničané?	☒	☐
8) Zvítězili v punských válkách Kartáginci?	☐	☒

11

Vyškrtej z písmen slova, která souvisí s římskou armádou, a přiřaď je k obrázkům.

1) L F E A G I R O N A Á O R

2) O R B L O Y N B L O U Š M

3) K J O E L Z D B E C I S T

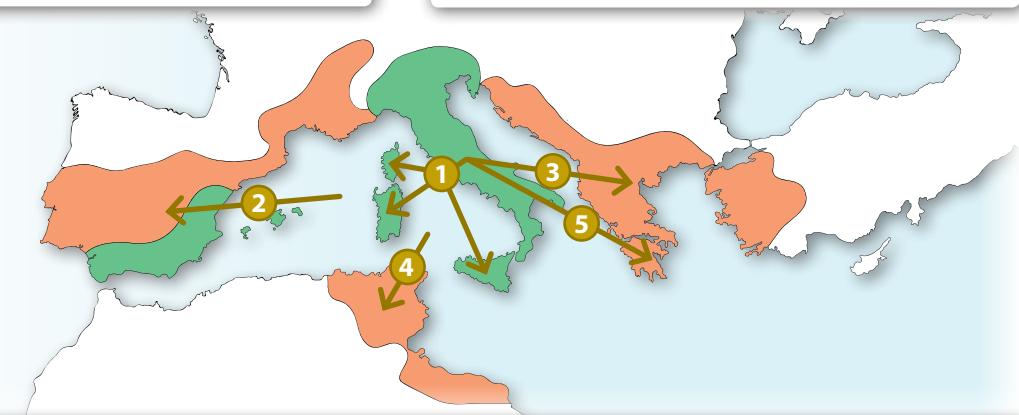

12 Na mapě vidíš, jak Římané postupně ovládli Středomoří: do roku 200 př. n. l. (zelená) a do roku 100 př. n. l. (oranžová). Dopiš k jednotlivým šipkám chybějící informace.

1 – Po první punské válce ovládli Římané ostrovy
SICÍLIE, **SARDINIE** a **KORSIKA**

4 – Po třetí punské válce ovládli Římané
SEVERNÍ AFRIKU

2 – Po druhé punské válce ovládli Římané
HISPÁNII

3 – Po bitvě u Pydny ovládli Římané
MAKEDONII.

5 – Ve stejném roce jako Kartágo porazili Římané také **KORINT** a ovládli celé **ŘECKO**

Krise republiky

13 Doplň schéma popisující krizi republiky. V tajence vyjde latinský název velkostatku.

A Nedostatek obilí, jelikož bylo málo zemědělců.

L Muži v průběhu válek opouštěli své statky.

D Velkostatkáři skupovali opuštěnou půdu a ještě více rozširovali velkostatky.

U Svobodní občané opouštějí své statky a odchází do Říma.

N V Římě získávali svobodní lidé z venkova občanství a stát se o ně musel starat.

M Stát přicházel o vojáky.

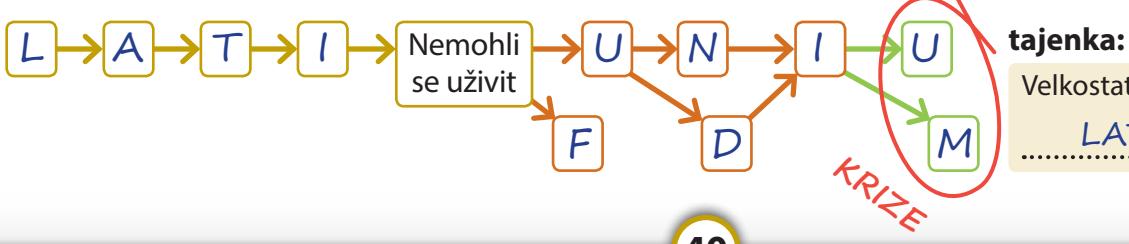
I Drobní zemědělci nemohli konkurovat cenou, museli prodávat obilí levněji.

T Dovoz levného obilí z provincií.

U Přídely obilí zdarma pro bezzemky zatěžovaly hospodářství státu.

I Ze zemědělců se stávali bezzemci, na které se nevztahovala povinnost vojenské služby.

F Velkostatkáři nechtěli drobné zemědělce zaměstnat, jelikož měli otroky.

14 Doplň text o životě konkrétních tribunů.

O řešení krize římské republiky se pokoušeli bratři **GRACCHOVÉ** , kteří zastávali funkci **TRIBUNŮ** **LIDU** . Jejich nejvýznamnější reformou byl **POZEMKOVÝ** zákon, který stanovoval, kolik půdy může soukromník vlastnit. Zbylá půda byla rozdána **BEZZEMKŮM** . Oba bratři byli neoblíbení u **VELKOSTATKÁŘŮ** a nakonec byli **ZAVRAŽDĚNI** .

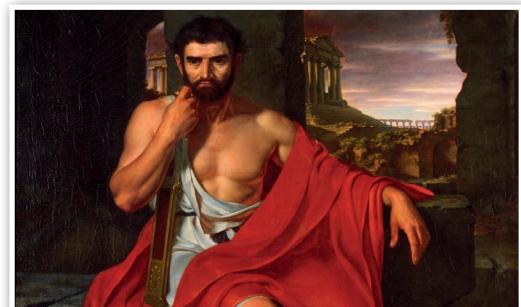

15 Doplň, co charakterizuje populáry a co optimáty.

(A) prosadil, aby legionáři dostávali pevný plat	(E) zvýšil moc senátu a omezil význam lidového shromáždění
(B) zavedl proskripce	(F) odmítali reformy
(C) měli oporu v senátu	(G) vzdal se funkce
(D) Gaius Marius	(H) stal se diktátorem

(I) měli oporu v lidovém shromáždění
(J) vybudoval profesionální armádu
(K) podporovali reformy
(L) Lucius Cornelius Sulla

Politická strana	Populáři	Optimáti
Čím se tato politická strana vyznačovala?	I, K	C, F
Hlavní představitel	D	L
Co udělal?	A, J	B, E, G, H

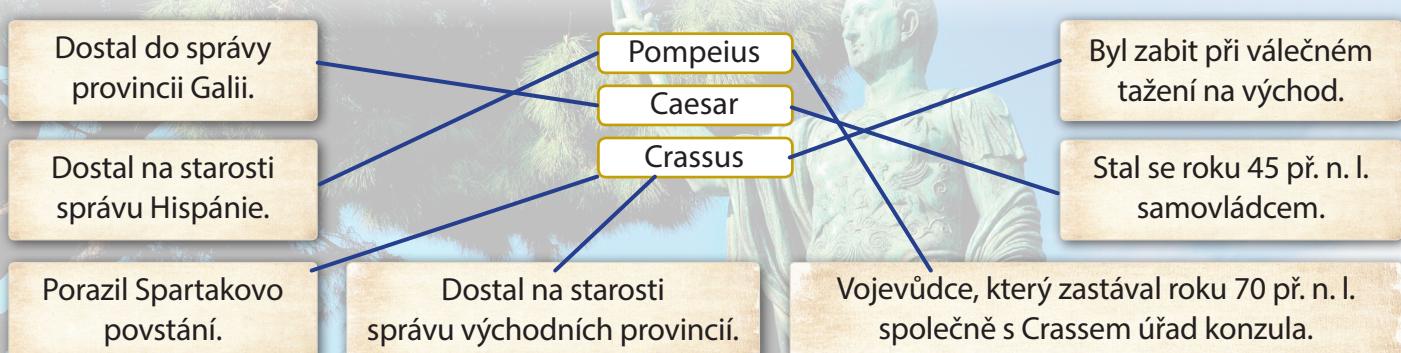

16 Rozhodni, která z možností je pravdivá (může být více než jedna). Z písmen sestaví označení gladiátora, který bojoval mečem, se štítem a helmou.

Gladiátoři byli ...	AU	... bojovníci v armádě.	MU	... profesionální zápasníci.	RA	... politická strana.
Spartakus byl ...	RM	... vojenský zběh z Thrákie.	TU	... vojevůdce v Galii.	IL	... gladiátor ve škole v Capui.
Jako Spartakovo povstání se označuje ...	BA	... povstání plebejů proti patricijům.	LU	... povstání otroků a gladiátorů.	VE	... povstání provincií proti římské nadvládě.
Spartakovo povstání porazil ...	T	... Gaius Marius.	C	... Gaius Julius Caesar.	S	... Marcus Licinius Crassus.

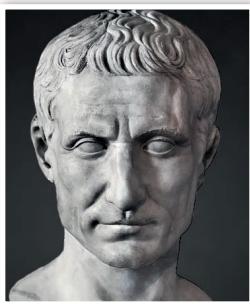
tajenka: **MURMILLUS**

17 Spoj informace k prvnímu triumvirátu.

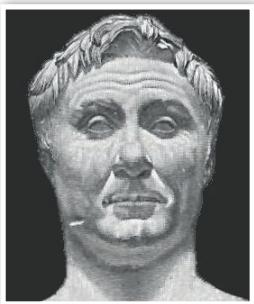

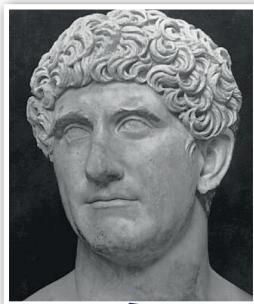
18 Přiřaď jména k portrétům významných osobností konce republiky.

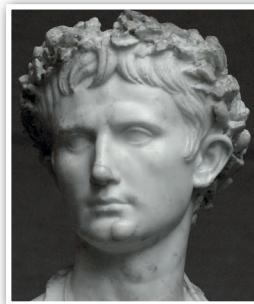
Octavianus Augustus

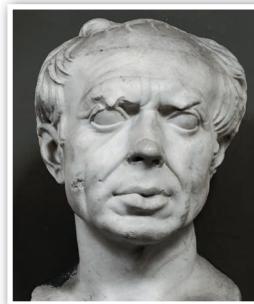
Gaius Julius Caesar

Gaius Marius

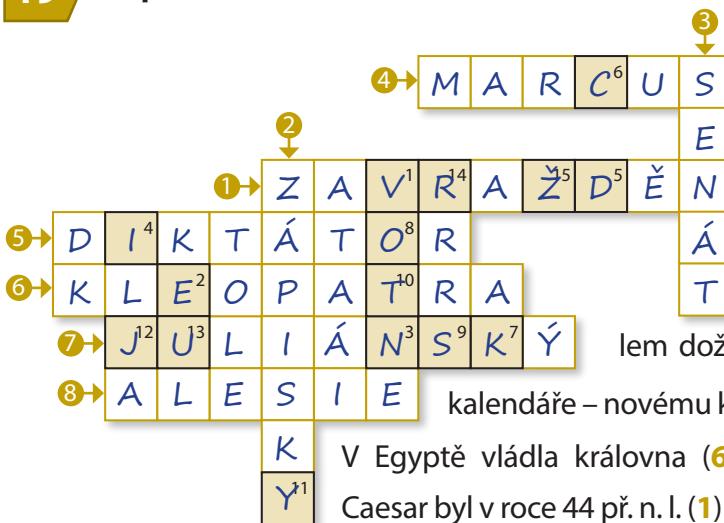

Gnaeus
Pompeius

Marcus Antonius

19 Doplň text o životě Gaia Julia Caesara a vylušti tajenku. Vyjdou dva Caesarovy výroky.

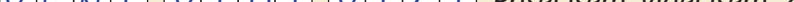

Během válečných tažení v Galii, o nichž sepsal Caesar dílo (2) **ZÁPISKY** o válce galské, porazil tento vynikající vojevůdce náčelníka Ver- cingetorixe při obléhání oppida (8) **ALESIE** Caesar byl od roku 45 př. n. l. samovládcem s titu-

lem doživotní (5) DIKTÁTOR . Provedl také reformu novému kalendáři, který zavedl, se říká (7) JULIÁNSKÝ .

álovna (6) **KLEOPATRA**, s níž měl syna Cesariona.
př. n. l. (1) **ZAVRAŽDĚN**, když navštívil (3) **SENÁT**.

tajenka: Po výtěžství

roku 47 př. n. l. Caesar prohlásil: VENI VIDI VICTUS SUM. Přišel jsem, viděl jsem, zvítězil jsem.

Po překročení říčky Rubikon prohlásil: *Aleg iacta est.* - **K O S T K Y J I S O U V R Z E N Y**.

20 Spoj dvojice do vět a seřaď čísla do kroužků události, jak šly po sobě po Caesarově smrti.

- 2 Caesarovým dědicem ze závěti byl...
3 Třetím členem 2. triumvirátu byl...
4 Triumvirové dopadli...
1 V čele Caesarových příznivců byl...
6 Octavianus Augustus porazil...
5 Marcus Antonius se sblížil s...

...egyptskou panovnicí Kleopatrou.
...Marca Antonia a Kleopatru v námořní bitvě u Actia.
...adoptivní syn Gaius Octavianus.
...konzul Marcus Antonius.
...Caesarovy vrahy.
...boháč Lepidus.

Císařský Řím - principát

21 Kdo je kdo? Doplň ke jménům vespod tabulkou číslo popisu a písmeno sochy.

I. Jeho přítelem byl Maecenas, který podporoval nadané umělce. Snažil se ovlivnit morální úpadek společnosti a připisuje se mu, že ... „Převzal město cihlové a zanechal mramorové.“

II. Když se stal císařem, bylo mu 50 let. Opustil Řím a stál řídil pouze dopisy. Nástupcem jmenoval adoptivního vnuka Caligulu. (Jeho socha je mírně poškozená na hlavě).

III. Po čtyřech letech vlády byl zavražděn příslušníky osobní stráže, protože se z něho stal krutý vládce. Jeho jméno není pravé, jedná se o přezdívku z dětství „botička“. (Na vyobrazení působí nejmladším dojmem).

IV. Tento panovník zdokonalil státní správu. Připojil k římskému impériu jižní Británii. Budoval finančně nákladné stavby, jako jsou přístavy, silnice a vodovody. Jeho čtvrtá a poslední manželka se jmenovala Agrippina.

V. Pokládal se za výborného básníka, ale stal se z něho krutý a nemilosrdný vládce, který nechal zavraždit matku i manželku. Na trůn nastoupil v 16 letech. Život ukončil sebevraždou se slovy: „Jaký to umělec ve mně hyne.“

Nero

V. D

Augustus

I. B

Tiberius

II. A

Caligula

III. C

Claudius

IV. E

22 Doplň správně věty. Vyznačená písmenka v odpovědi postupně zapiš do tajenky.

- 1) Oblíbeným jídlem císaře Claudia byly... **HŘÍBKY**.
- 2) Největší rozlohu mělo římské impérium za vlády císaře... **TRAJANA**.
- 3) Z důvodu vydržování vojska se zvyšovaly... **DANĚ**.
- 4) Adoptivní císař, který proslul také jako filosof, se jmenoval Marcus... **AURELIUS**.
- 5) Jazykem Římanů byla ... **LATINA**.
- 6) Císařům, kteří vládli ve 2. století, se říká... **ADOPTIVNÍ**.
- 7) Hromadný vojenský záchod se nazýval... **LATRÍNA**.
- 8) Ve 3. století čelil Řím útokům... **GERMÁNU**.
- 9) Augustus znamená v českém jazyce požehnaný nebo... **VZNEŠENÝ**.
- 10) Sopka, která vybuchla v roce 79 n. l., se jmenovala... **VESUV**.
- 11) Šat římského občana se nazýval... **TÓGA**.
- 12) Způsob hospodaření v 1. století n. l. se nazýval... **KOLONÁT**.

tajenka: Byl zbudován na obranu provincie Británie proti útokům barbarů. K hradbě patřily i vojenské tábory.

Tomuto obrannému valu se podle zakladatele říká **HADRIANŮV VAL**.

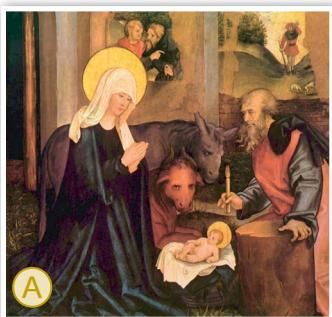

Počátky křesťanství

23 Přířad' co patří k římskému náboženství a co ke křesťanství.

R římské náboženství	K křesťanství	K Desatero božích přikázání
K víra v jednoho Boha (monoteismus)	R uctívali císaře jako boha	R náboženská snášenlivost
R bohy si lze naklonit věcnými dary (oběťmi)	R víra ve více bohů (polyteismus)	K Ježíš Kristus
K všichni lidé jsou si rovní	K požadavky týkající se morálky	K odmítali uctívat císaře jako boha
R přijímali mezi své bohy i bohy z území, které dobyli		K po smrti bude vše vynahrazeno

24 Které události ze života Ježíše Krista jsou na vyobrazeních? Doplň k písmenům patřičná čísla.

			
A	B	C	D
			
E	F		

① ukřižování	② Ježíš Kristus nese kříž
③ Ježíš vstal z mrtvých a setkal se svými učedníky u Galilejského jezera	
④ Ježíš Kristus je korunován trnovou korunou	⑤ narození Ježíše
	⑥ Poslední večeře

A 5 B 6 C 4 D 2 E 1 F 3

25 Spoj, co k sobě patří. Zjistíš, jak dobře znáš Nový zákon.

(A) Golgota	(1) správce provincie Judea
(B) Marie	(2) místo, kde byl Ježíš Kristus ukřižován
(C) Josef	(3) král Judeje
(D) Betlém	(4) matka Ježíše
(E) Herodes	(5) tesař z Judeje, Mariin manžel
(F) Pontius Pilatus	(6) město, kde se narodil Ježíš

A 2 B 4 C 5 D 6 E 3 F 1

26 Použij řešení z cvičení 24 a 25 a najdi s pomocí souřadnic, co znamená zkratka I.N.R.I., kterou nese kříž, na němž je Kristus ukřižován.

	A	B	C	D	E	F
1	AUS	REO	KU	BL	RE	M
2	REX	BE	GEO	ZA	L	KE
3	JOB	D	UL	CO	RU	NUS
4	P	IU	NA	VLA	XO	PA
5	IES	ZO	DA	FE	M	S
6	HOF	US	AO	EO	PL	SR

tajenka: Zkratka znamená IESUS NAZARENUS (cv. 24) REX IUDAEO RUM (cv. 25), česky Ježíš Nazaretský, král židovský.

Dominát

27 Přířad' co patří k principátu a co k dominátu. Po seřazení písmen vyjde název nařízení, které přijal císař Constantinus v roce 313.

principát	M, I, L
dominát	S, K, Ý, Á, N

- (Y) císař se snažil omezit moc senátu
- (Á) císař je vrchním velitelem armády
- (N) zánik republikánských úřadů

- (S) císař vystupuje jako pán vůči svým poddaným (dominus)
- (M) císař vystupuje jako první občan státu (princeps)
- (I) republikánské úřady plní svou funkci, ale jsou slabší než za republiky
- (K) císař má nejvyšší zákonodárnou a soudní moc
- (L) panovník byl volen lidovým shromážděním, je zároveň konzulem a tribunem lidu

tajenka:

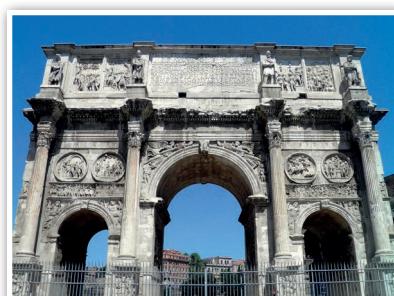
Po vyhrané bitvě u Milvijského mostu vydal císař Constantinus edikt **MILÁNSKÝ, KŘESTANSTVÍ S OSTATNÍMI NÁB.**

28 Seřaď události z doby dominátu tak, jak šly po sobě. Z písmen sestavíš název nových správních celků, na které rozdělil Diocletianus celou říši.

Z křesťanství zrovnoprávněno s ostatními náboženstvími	É založení Konstantinopole	D Diocletianus se stává císařem	E Diocletianus si zvolil spolucísaře
E křesťanství jediné státem uznané náboženství	C Constantinus se stává císařem	I daňové reformy	D I E C É Z E

29 Ze správných odpovědí ANO/NE sestavíš jméno císaře, který si nechal postavit tuto stavbu.

	ANO	NE
1) Římané převzali bohy od Řeků.	C	A
2) Jupiter, Juno a Minerva patří mezi nejvýznamnější římské bohy.	O	B
3) Flora je bohyně podsvětí.	Z	N
4) Diocletianus usazoval na zpustlých polích barbary.	S	P
5) V době dominátu se vojenská služba dědila.	T	L
6) Císař Nero pronásledoval křesťany.	A	O
7) Křesťanství se stalo jediným povoleným náboženstvím v 1. století našeho letopočtu.	E	N
8) Latinské slovo <i>dominus</i> znamená pán.	T	K
9) Synové kolónů mohli studovat.	M	I
10) V době dominátu existoval spolucísař.	N	C
11) Diocletiánův palác, který mu sloužil, když odešel na „odpočinek“, je v Římě.	Y	U
12) Křesťanství bylo jediné státem uznané náboženství od roku 313.	R	S

tajenka:

CONSTANTINUS

Proč si císaři nechávali stavět tyto vítězné oblouky?

JAKO OSLAVU SVÉHO VÍTĚZSTVÍ

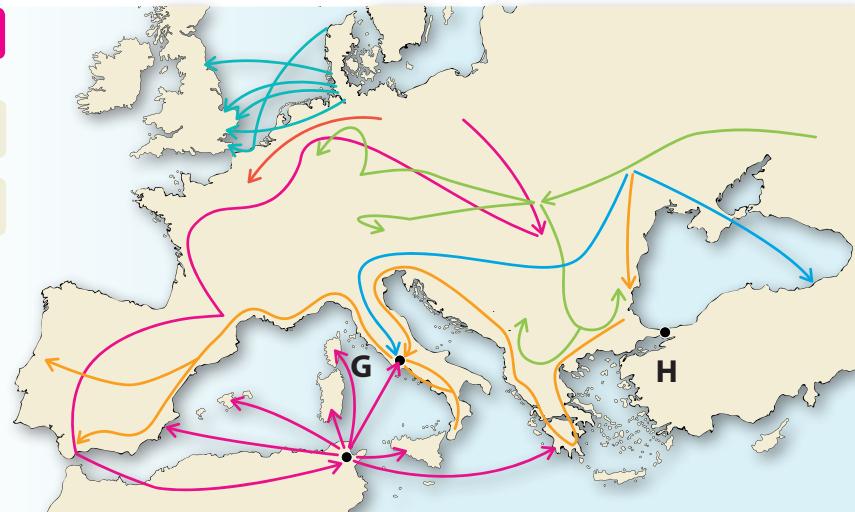

Rozpad a zánik říše římské

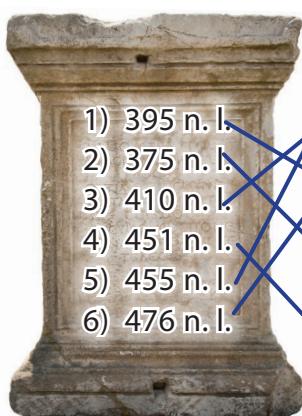
30 Doplň do mapy stěhování národů k jednotlivým písmenům správný popis. Pomůže ti mapka.

legenda: A B C D E F

- (E) Hunové (F) Vandalové
- (B) Frankové (D) Ostrogóti
- (A) Anglové, Sasové, Jutové
- (C) Vizigóti (G) Řím
- (H) Konstantinopolis

31 Přiřaď data k událostem. Z písmen sestavíš „vynález“ Hunů, který od nich převzaly ostatní evropské národy.

N	Vandalové vyplenili Řím
M	Vizigóti vyplenili Řím
Y	zánik západní říše
T	rozdělení na západní říši a východořímskou říši
Ř	Hunové vyvrátili říši Ostrogótů a Vizigótů
E	bitva na Kata-launských polích

tajenka:

Díky Hunům se začaly v Evropě používat TŘMENY.

32 Spoj čísla z levé strany s písmeny z pravé strany. Po seřazení písmen se dozvíš, jak původně znělo jméno germánského krále Odoakera.

- 1) Theodosius byl...
- 2) Západní římský císař...
- 3) Východořímský císař...
- 4) Hunové byli...
- 5) Vizigóti...
- 6) Romulus Augustus byl...
- 7) Jako stěhování národů označujeme...
- 8) Mezi germánské kmeny počítáme...
- 9) Náčelník Hunů Attila...

W	...založili tolosánskou říši v dnešní Francii.
A	...poslední západní římský císař.
R	...například Ostrogóti, Vizigóti a Vandaly.
K	...velké kmenové posuny, které začaly ve 4. století.
A	...poslední císař, který vládl celé říši. Zrušil olympijské hry.
D	... sídlil v Konstantinopoli.
S	...byl přezdíván „bič boží“.
A	...asijskí kočovníci.
U	... sídlil v Ravenně.

tajenka:

A U D A W A K R S

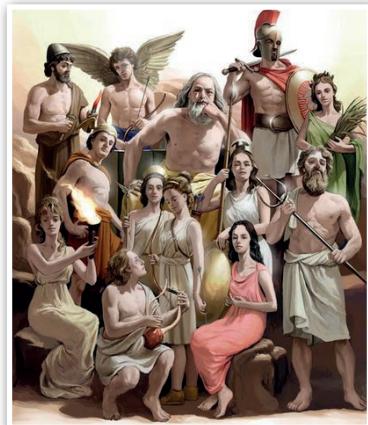
1 2 3 4 5 6 7 8 9

Kultura ve starověkém Římě

33 Přiřaď k jednotlivým bohům jejich jméno v řečtině a dopiš jejich charakteristiku.

Jupiter	Áres byl	bůh války
Juno	Zeus byl	vládce bohů
Minerva	Poseidon byl	bůh moří
Mars	Héra byla	manželka vládce bohů
Venuše	Hefaistos byl	božský kovář
Diana	Athéna byla	bohyně moudrosti
Vulkán	Artemis byla	bohyně lovu
Neptun	Afrodita byla	bohyně lásky

34 Kdo jsem?

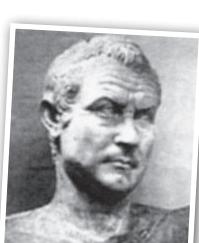
Vergilius | Cicero | Titus Livius | Plautus

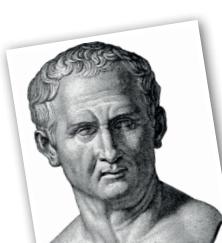
Byl jsem římským historikem, jsem autorem dějin Říma *Ab Urbe condita* (Od založení města).

Při psaní svého nejslavnějšího díla *Aeneis* jsem se inspiroval Homérovými eposy *Illias* a *Odysea*.

Jsem autorem komedií a stal jsem se inspirací i pro některé pozdější autory, jako byli Shakespeare nebo Moliére.

Byl jsem římský filosof a řečník, o řečnické jsem napsal několik naučných spisů. Také jsem jako politik zastával funkci konzula.

Titus Livius

Vergilius

Plautus

Cicero

35 Doplň správné protějšky k uvedeným číslicím v římské nebo arabské formě.

$$1 = \text{I}$$

$$50 = \text{L}$$

Přepiš následující číslo arabskými číslicemi a dozvěš se rok posledního souboje gladiátorů v Koloseu.

$$5 = \text{V}$$

$$100 = \text{C}$$

$$7 = \text{VII}$$

$$500 = \text{D}$$

$$10 = \text{X}$$

$$1000 = \text{M}$$

CDXXXV 435

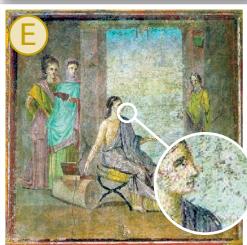
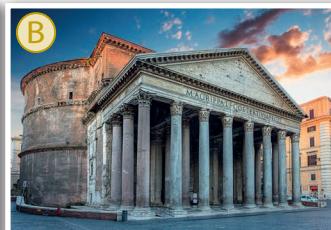
Zapiš aktuální rok římskými číslicemi:

MMXV (2015)

36 Přiřaď obrázek a název k definici.

A 2 římský amfiteátr

G 8 Kvůli katastrofě na tomto území máme dostatek informací o životě Římanů.

F 3 Sestavována z částí menších než 1 cm, často se využívala k výzdobě podlah.

1 - freska

2 - Koloseum

3 - mozaika

4 - akvadukt

5 - Pantheon

6 - Circus maximus

7 - Caracallovy lázně

8 - Pompeje a Vesuv

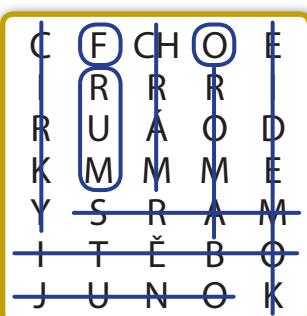
E 1 Nástěnná malba - pokrývala mnohdy celé stěny různými výjevy z mytologie, ornamenty i jinými motivy.

C 4 Římské vodovody vypadaly jako několikapo-schodový most přes řeku. Byly dlouhé i několik kilometrů, protože vedly od zdroje v horách až do města.

B 5 chrám všech bohů

D 7 Největší komplex římských lázní, doklad nejen čistoty Římanů, ale také společenského života, protože k lázním patřily plavecké bazény, knihovny, sportoviště a další.

37 Doplň do vět chybějící slova, vyškrtej je ve čtyřsměrce a doplň tajenku.

Syn Venuše se jmenoval **AMOR**

Pro koňské dostihy se stavěly **CIRKY**

Divadelní hry se dělily na tragédie a **KOMEDIE**

Patronka žen a manželství se jmenovala **JUNO**

Bohem války byl **MARS**

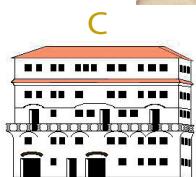
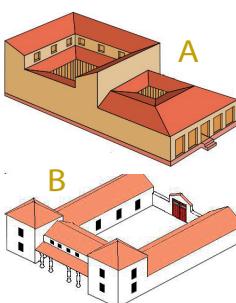
Bohům byl zasvěcen **CHRÁM**

Na oltáře byly přinášeny **OBĚTI**

tajenka: veřejné prostranství ve středu starověkého římského města se nazývalo **FORUM**

38 Přiřaď k jednotlivým typům římských budov jejich název a charakteristiku.

Několikapatrové budovy, které se stavěly z cihel, v přízemí býval obvykle obchod nebo řemeslnická dílna.

C Atriový dům

C Činžovní dům

B Venkovský statek - vila

Bydleli v nich bohatší Římané ve městech, jejich součástí byl jeden nebo několik vnitřních dvorů lemovaných krytým sloupořadím.

Bohatí Římané si je stavěli na venkově, kromě obytných budov byly jejich součástí také hospodářské budovy.

OPAKOVÁNÍ

Starověký Řím

1 Seřaď události tak, jak šly po sobě, a doplň první část citátu, který se nachází dole na stránce.

- S) Řím se stal republikou
O) první triumvirát
L) bitva u Actia
S) nástup Diocletiana a počátek dominátu

- N) založení Říma
O) reformy Servia Tullia
C) punské války
E) rozdělení Říma na říši západní a východořímskou

- H) krize republiky a reformy bratří Gracchů
N) vyhnání Tarquinia Superba z Říma
D) zánik západní říše
AE) principát

2 Přiřaď k jednotlivým pojmenováním jejich význam a doplň druhou část citátu, který se nachází dole na stránce.

- S) Sedlák nebo rolník, který měl pronajatou půdu.
I) jednotka římského vojska
S) Stál v čele republiky a byl vrchním velitelem armády.
M) profesionální zápasník

- I) vláda jednoho panovníka
T) plnoprávná skupina římských obyvatel
C) vládce s neomezenou pravomocí
D) Typ státu, kde jsou jeho představitelé voleni na dobu určenou zákonem.

- I) Území spravované Římem, jehož obyvatelé nebyli římskými občany.
AE) neplnoprávná skupina římských obyvatel
V) nástenná malba
U) seznam nežádoucích osob

freska	V	legie	I	patricijové	T	plebejové	AE	republika	D	monarchie	I
konzul	S	diktátor	C	provincie	I	gladiátor	M	proskripce	U	kolón	S

3 Přiřaď k jednotlivým osobnostem jejich charakteristiku a doplň třetí část citátu, který se nachází dole na stránce.

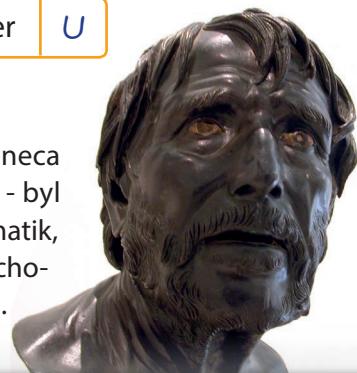
- U) Germánský velitel, který sesadil posledního západní římského císaře.
EP) egyptská vládkyně z řecké dynastie Ptolemaiových
ŠK) Římský císař, který pronásledoval své politické odpůrce a křesťany. Spáchal sebevraždu.
VO) gladiátor, který vedl povstání v letech 72 – 71 př. n. l.

- OL) Císař, za jehož vlády dosáhla římská říše největšího rozsahu.
TN) Člen 1. triumvirátu, který se nakonec stal samovládcem.
RO) první římský císař
ŽI) kartaginský vojevůdce

Hannibal	ŽI	Spartakus	VO	Gaius Julius Caesar	TN	Kleopatra	EP
Octavianus Augustus	RO	Nero	ŠK	Traianus	OL	Odoaker	U

tajenka: **NON SCHOLAE, SED VITAE DISCI-MUS**. UČÍME SE PRO ŽIVOT, NE PRO ŠKOLU.

Autorem citátu je:
Lucius Annaeus Seneca
(4 př. n. l. - 65 n. l.) - byl římský filosof, dramatik, básník a politik, vychovatel císaře Nerona.

INDIE

1 Pospojuj políčka a získej tajenu. V tajence se ukrývá název jednoho z nejstarších sídel na území Indie.

1 - CITADELA	A	Indoevropáni, kteří vtrhli do Indie a založili zde stát.
2 - ÁRJOVÉ	A	nejstarší indoevropský literární jazyk
3 - MEDITACE	H	vyvýšené opevněné sídlo ve městě
4 - SÁNSKRT	P	společenská vrstva
5 - REINKARNACE	R	rozjímání, soustředěné přemýšlení
6 - VARNA	P	znovuzrození duše zemřelého v jiném těle
7 - VÉDY	A	nejstarší indické literární památky, soubor pověstí

tajenka:

H A R A P P A

1 2 3 4 5 6 7

2 Rozlušti hádanku a získej skutečné jméno Buddhy.

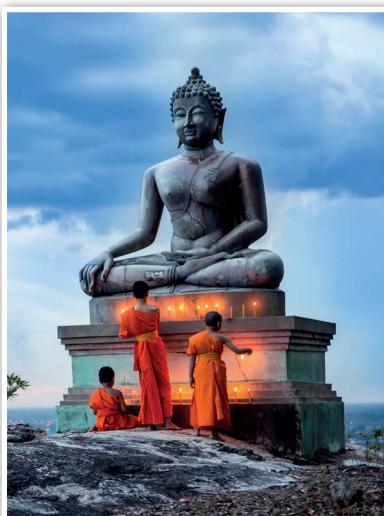
- 1) Název řeky protékající Indií, u níž vznikl stát založený kmenem Árjů: G A N G A
- 2) Posvátného indické zvíře: K R Á V A
- 3) Nástroj, který začali Indové používat místo rádla: P L U H
- 4) Název indického jazyka: H I N D Š T I N A
- 5) Jméno řeckého vojevůdce, který ve 4. století př. n. l. pronikl na hranice Indie, ale celý stát dobýt nedokázal: A L E X A N D R
- 6) Název kmene, který žil kočovným životem a během středověku doputoval z Indie do Evropy: R O M O V É
- 7) Jméno nejvýznamnějšího indického panovníka starověku: A Š Ó K A

tajenka: princ Siddhártha G A U T A M A

3 Rozliš informace podle toho, ke kterému ze světových náboženství vzniklých v Indii patří.

BUDDHISMUS

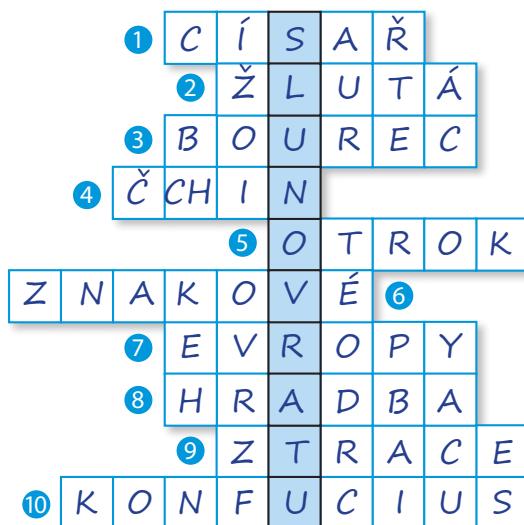
HINDUISMUS

- úcta k mnoha bohům
- zakladatelem Buddha
- bůh stvořitel Brahma
- meditace
- důležití bohové Višnu a Šiva
- reinkarnace
- nirvána
- posvátné zvíře kráva

Přírodní podmínky, zemědělství, řemeslo, obchod; čínský stát; Kultura ve starověké Číně

1 Vyluštění tajenky. Ukrývá informace k čínskému kalendáři.

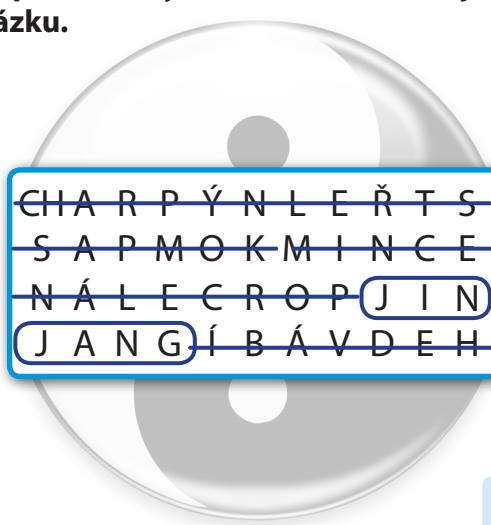
1. titul panovníka
2. Česky se název Chuang-Che překládá jako ... řeka.
3. Název motýla, který je nezbytný pro výrobu hedvábí.
4. Jméno státu, který získal nadvládu nad svými sousedy.
5. nesvobodný obyvatel bez práv
6. čínské písmo
7. Čínští obchodníci putovali se svým zboží před hedvábnou stezkou do....
8. Velká čínská zeď sloužila jako ... před útoky nepřátel.
9. K odlévání kovů používali Číňané postup odlévání do ... formy.
10. významný čínský filozof

tajenka:

Číňané (a spolu s nimi i další národy jihovýchodní Asie) oslavují příchod nového roku jindy než zbytek světa.

Datum čínského nového roku je pohyblivé a určuje se astronomicky, nový rok nastává s 2. novým měsícem po zimním **SLUNOVRATU**

2 Rozpoznáš vynálezy starověké Číny? Vyhledej vynálezy ve čtyřsmerce. V tajence se skrývá zásada rovnováhy dvou protikladných sil, které ovlivňují lidský život a k nimž se vztahuje symbol uvedený na obrázku.

tajenka: **JIN** a **JANG**

3 S pomocí přesmyček doplň věty související se starověkou Čínou.

Známý filozof z období starověké Číny – **ICOKSUFNU** **Konfucius**

Území Číny bylo velmi rozsáhlé, bylo tedy děleno na – **ORPCIENVI** **provincie**

Velké čínské zdi se přezdívá nejdelší – **BTOHVŘI AN SĚVĚT** **hřbitov na světě**

Na čínském trůně téměř 100 let vládli – **OLOÉVGNOM** **Mongolové**

4 Doplň správně věty a získej první znak ze slova napsaného tradiční čínštinou.

1. Hlavním předmětem vývozu bylo pro Čínu: zlato 銀
hedvábí 長
2. Kromě čaje Číňané rádi pili i: kávu 中
pivo 北
3. Čínská kultura byla ovlivňována kulturou: řeckou 項
indickou 夏
4. Oblast Číny patřila mezi první na světě, kde vzniklo: zemědělství 商
lékařství 城
- Velká čínská zed: 長城
označení Číny: 中國
dynastie Sia: 夏朝
dynastie Šang: 商朝

OPOKOVÁNÍ

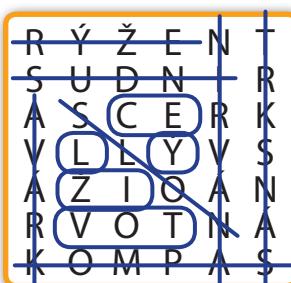
1 Rozhodni, zda jsou uvedená tvrzení o Indii a Číně pravdivá. Z písmen ti vyjde 1. část tajenky.

- 1) V Indii jsou lidé rozděleni podle majetku na různé společenské vrstvy – varny. ANO NЕ
- 2) Cestu na západ a k centralizovanému státu otevřel Indii až vpád Alexandra Velikého. N Z
- 3) Mezi nejdůležitější bohy hinduismu patří Brahma, Šiva a Buddha. E A
- 4) Indové jako první počítali s nulou a vypočítali přesnou délku roku. P Z
- 5) Čínou protékají řeky Chuang-Che a Ganga. E O
- 6) Čína byla ovlivňována indickou kulturou. M P
- 7) Čína nese své jméno podle první dynastie Čchin. E T
- 8) Ochrana Číny před nájezdy z vnitrozemí měla zajišťovat Velká čínská zed. A N
- 9) Čínský stát existoval od 3. století př. n. l. do 3. století n. l. T O

2 Vyber správnou odpověď. Z písmen ti vyjde 2. část tajenky.

Kmen, který nemá spojitost s Indií:	Náboženství, které nemá svůj původ v Indii:	Který titul používal čínský panovník?	Které písmo používají Číňané?	Obchodní stezka, která spojovala Čínu s Evropou:
LÍ Arjové	D hinduismus	BA Pán nebes	OU znakové	PS solná stezka
DO Hunové	K buddhismus	HL Syn nebes	AV hláskové	BÁ zlatá stezka
BÝ Semité	T judaismus	PR Pán Slunce	LO obrázkové	PÝ hedvábná stezka

3 Odpověz na otázky, slova najdi v osmisměrce a ze zbylých písmen získáš 3. část tajenky.

- Které zvíře je pro Indy posvátné?
Podle které řeky získala Indie své jméno?
Které neobvyklé zvíře Indové domestikovali?
Jak buddhisté nazývají stav úplné blaženosti?
Jak se jmenuje nejstarší indický literární jazyk?
Která plodina je základem jídelníčku Číňanů už od období starověku?
Který vynález Číňanů ovlivnil velmi významně mořeplavbu?

tajenka:

„Je lepší položit otázku a vypadat hloupě pět minut, než se vůbec NEZEPTAT A BÝT HLOUPÝ CELÝ ŽIVOT.“

- Konfucius